الجزء ٦ الحزب ١١

۞ لَّا يُحِبُّ ٱللَّهُ ٱلۡجَهۡرَ بِٱلسُّوٓءِ مِنَ ٱلۡقَوۡلِ إِلَّا مَن ظُلِمَۚ وَكَانَ
ٱللَّهُ سَمِيعًا عَلِيمًا ١٤٨ إِن تُبۡدُواْ خَيۡرًا أَوۡ تُخۡفُوهُ أَوۡ تَعۡفُواْ عَن
سُوٓءٖ فَإِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَفُوّٗا قَدِيرًا ١٤٩ إِنَّ ٱلَّذِينَ يَكۡفُرُونَ
بِٱللَّهِ وَرُسُلِهِۦ وَيُرِيدُونَ أَن يُفَرِّقُواْ بَيۡنَ ٱللَّهِ وَرُسُلِهِۦ وَيَقُولُونَ
نُؤۡمِنُ بِبَعۡضٖ وَنَكۡفُرُ بِبَعۡضٖ وَيُرِيدُونَ أَن يَتَّخِذُواْ
بَيۡنَ ذَٰلِكَ سَبِيلًا ١٥٠ أُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡكَٰفِرُونَ حَقّٗاۚ وَأَعۡتَدۡنَا
لِلۡكَٰفِرِينَ عَذَابٗا مُّهِينٗا ١٥١ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ بِٱللَّهِ وَرُسُلِهِۦ
وَلَمۡ يُفَرِّقُواْ بَيۡنَ أَحَدٖ مِّنۡهُمۡ أُوْلَٰٓئِكَ سَوۡفَ يُؤۡتِيهِمۡ
أُجُورَهُمۡۚ وَكَانَ ٱللَّهُ غَفُورٗا رَّحِيمٗا ١٥٢ يَسۡـَٔلُكَ أَهۡلُ ٱلۡكِتَٰبِ
أَن تُنَزِّلَ عَلَيۡهِمۡ كِتَٰبٗا مِّنَ ٱلسَّمَآءِۚ فَقَدۡ سَأَلُواْ مُوسَىٰٓ أَكۡبَرَ
مِن ذَٰلِكَ فَقَالُوٓاْ أَرِنَا ٱللَّهَ جَهۡرَةٗ فَأَخَذَتۡهُمُ ٱلصَّٰعِقَةُ بِظُلۡمِهِمۡۚ
ثُمَّ ٱتَّخَذُواْ ٱلۡعِجۡلَ مِنۢ بَعۡدِ مَا جَآءَتۡهُمُ ٱلۡبَيِّنَٰتُ فَعَفَوۡنَا
عَن ذَٰلِكَۚ وَءَاتَيۡنَا مُوسَىٰ سُلۡطَٰنٗا مُّبِينٗا ١٥٣ وَرَفَعۡنَا فَوۡقَهُمُ
ٱلطُّورَ بِمِيثَٰقِهِمۡ وَقُلۡنَا لَهُمُ ٱدۡخُلُواْ ٱلۡبَابَ سُجَّدٗا وَقُلۡنَا
لَهُمۡ لَا تَعۡدُواْ فِي ٱلسَّبۡتِ وَأَخَذۡنَا مِنۡهُم مِّيثَٰقًا غَلِيظٗا ١٥٤

(148) Rabbiin jecha hamaa ol qabanii dubbachuu hin jaalatu; inumaa isa ni jibba ni dinniina. Garuu namni miidhame jecha hamaa ol qabee kan isa miidhe himachuufi du'aa'ii itti kadhachuun ni eeyyamama. Kun fakkiidhuma isaatiin deebisuudha. Garuu isa miidhameefis obsee dhiisuutu irra caala. Rabbiin jecha keessan dhaga'aa niyyaa keessan beekaa ta'eera. Jecha hamaa irraa eeggadhaa.

(149) Toltuu kamuu jechaafi gocharraa kan ta'e yoo mul'iftan yookiin dhoksitan yookiin nama isin miidhe irra tartan Rabbiin irra dabraa danda'aa ta'eera. Dhiifama godhuun haala keessan haa ta'u; Rabbiin isiniif dhiisuutu kajeelama.

(150) Warri Rabbitti kafaran, ergamoota isaattis kafaranii Rabbiifi ergamoota Isaa jidduu gariitti amananii garii kijibsiisuudhaan adda baasuu fedhanii 'garii ergamootaatti ni amanna; garii isaaniitti immoo ni kafarra' jedhanii karaa biraa jidduu kufriifi iimaanaatti nu baraarsiti jechuu yaadanii tolfachuu fedhan

(151) Warri karaa kana seenan isaan dhugumatti kaafiroota. Sunis namni ergamoota kijibsiise yookiin garii isaanii kijibsiise Rabbiifi ergamoota Isaatti kafareera waan ta'eef. Kaafirootaaf Guyyaa Qiyaamaa adabbii xiqqeessaa qopheessineerra. Rabbiin erga mindaa kaafirootaa dubbatee itti aansee mindaa Mu'uminootaa dubbate. Ni jedhe:

(152) Warra Rabbitti amananii isa tokkoomsan, homaa Isatti hin qindeessine, kan ergamoota Isaa hundaa dhugoomsanii akka kaafirootaa ergamaa tokkollee adda hin goone Rabbiin mindaa guddaa sababa iimaanaafi hojii gaarii isaaniif qopheesseera. Rabbiin gabroottan Isaa irraa abbaa tawbateef araaramaadha; Isaan mararfataadhas.

(153) Yaa ergamichaa! Yahuudonni kitaaba samii irraa ta'e akka iddoo tokkotti Muusaa irratti bu'e isaan irratti buusuu si gaafatu. Gaafii isaanii kana guddaatti hin lakkaa'in. Abbootiin isaanii waan kanarra guddaa Muusaa gaafataniiru. Ija isaaniitiin kallattiidhaan Rabbiin isaan agarsiisuu gaafatan. Yakka hojjatan kanaan du'anii dhuman. Ergasii Rabbiin isaan fayyisee kaase. Sana booda erga mallattoon iftuun tokkummaa Rabbii akeektu isaanitti dhufee Rabbii gaditti jibicha gabbaran. Sanas isaaniif dhiifne. Muusaadhaaf ummata isaa irratti ragaa ifaa kennine.

(154) Waadaa jabeeffamaa isaan seensisuufi akka isaan waan isa keessa jirutti hojjatan isaan akeekkachiisuuf jecha gubbaa isaaniitti gaara ol kaafnee booda sanaatii 'hulaa baytal maqdis sujuuda godhaa gadi jedhaa seenaa' jenneen. Teessuma isaaniitiin siqaa seenan; 'guyyaa sambataa keessatti daangaa hin tarinaa' jenne. Isaanis daangaa Rabbii taranii guyyaa san adamsatan. Sanarratti waadaa jabaa isaan seensifne. Waadaa seensifamanis ni diigan.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Namni miidhame nama miidhaa isaa deebisuu danda'utti miidhaa isaatiifi nama isa miidhe himachuu ni danda'a.
- Nama miidhame odoma haaloo bahachuu danda'uu akkuma Rabbiin odoo danda'uu dhiifama godhu dhiifama gochuu irratti kaasuutu keessa jira.
- Ergamoota gariitti amananii gariitti kafaruudhaan adda baasuun hin eeyyamamu. Hunda isaaniitti amanuun dirqama ta'a.

فَبِمَا نَقْضِهِم مِّيثَٰقَهُمْ وَكُفْرِهِم بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ وَقَتْلِهِمُ ٱلْأَنۢبِيَآءَ
بِغَيْرِ حَقٍّ وَقَوْلِهِمْ قُلُوبُنَا غُلْفٌۢ ۚ بَلْ طَبَعَ ٱللَّهُ عَلَيْهَا بِكُفْرِهِمْ
فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا ١٥٥ وَبِكُفْرِهِمْ وَقَوْلِهِمْ عَلَىٰ مَرْيَمَ بُهْتَٰنًا
عَظِيمًا ١٥٦ وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا ٱلْمَسِيحَ عِيسَى ٱبْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ
ٱللَّهِ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَٰكِن شُبِّهَ لَهُمْ ۚ وَإِنَّ ٱلَّذِينَ
ٱخْتَلَفُوا۟ فِيهِ لَفِى شَكٍّ مِّنْهُ ۚ مَا لَهُم بِهِۦ مِنْ عِلْمٍ إِلَّا ٱتِّبَاعَ ٱلظَّنِّ ۚ
وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًۢا ١٥٧ بَل رَّفَعَهُ ٱللَّهُ إِلَيْهِ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا
١٥٨ وَإِن مِّنْ أَهْلِ ٱلْكِتَٰبِ إِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ بِهِۦ قَبْلَ مَوْتِهِۦ ۖ وَيَوْمَ
ٱلْقِيَٰمَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا ١٥٩ فَبِظُلْمٍ مِّنَ ٱلَّذِينَ هَادُوا۟
حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ طَيِّبَٰتٍ أُحِلَّتْ لَهُمْ وَبِصَدِّهِمْ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ
كَثِيرًا ١٦٠ وَأَخْذِهِمُ ٱلرِّبَوٰا۟ وَقَدْ نُهُوا۟ عَنْهُ وَأَكْلِهِمْ أَمْوَٰلَ
ٱلنَّاسِ بِٱلْبَٰطِلِ ۚ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَٰفِرِينَ مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ١٦١ لَّٰكِنِ
ٱلرَّٰسِخُونَ فِى ٱلْعِلْمِ مِنْهُمْ وَٱلْمُؤْمِنُونَ يُؤْمِنُونَ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيْكَ
وَمَآ أُنزِلَ مِن قَبْلِكَ ۚ وَٱلْمُقِيمِينَ ٱلصَّلَوٰةَ ۚ وَٱلْمُؤْتُونَ ٱلزَّكَوٰةَ
وَٱلْمُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ أُو۟لَٰٓئِكَ سَنُؤْتِيهِمْ أَجْرًا عَظِيمًا ١٦٢

155 Sababa isaan waadaa isaanirratti jabeeffame diigan, keeyyattoota Rabbitti kafaran, nabiyyoota ajjeesuuf kaka'uu isaaniifi Muhammadiin (saw) qalbiin keenya qollofamaadha waan ati jettu hin hubatu jedhaniif jecha rahmata keenya irraa isiin ariine. Dubbiin akka isaan jedhanii miti; Rabbitu qalbii isaanii haguuge; khayriin tokkollee gara ishee hin dhaqqabu. Iimaana xiqqoo isaan hin fayyanne malee hin amananu.

156 Sababa kufrii, kijibaafi cubbuun Maryamiin zinaadhaan bir'achuu isaanii isaan abaarre.

157 Ammas boonaaf jecha kan isaan 'Almasiih Iisaa ilma Maryam ajjeefne' jedhaniin isaan abaarre. Akka jedhan isa hin ajjeefne; hin fannifnes. Garuu nama wahii kan Rabbiin fakkii Iisaa isatti uffise ajjeesanii fannisanii inni ajjeefame Iisaadha se'an. Yahuudota irraa warri Iisaa ajjeefneerra jedhaniifi Nasaarota irraa warri dabarsanii itti kennan lamaan isaaniitu dhimma isaa keessatti dhamoofi shakkii keessa jiru. Beekumsa wahii hin qabanu; yaaduma qofa hordofaaru. Yaanni qofti immoo haqa irraa homaa hin duroomsu. Tasumatti Iisaa hin ajjeefne hin fannifnes.

158 Rabbiin tooftaa isaanii jalaa isa baraare. Qaamaafi ruuhii isaatiin ol isa fuudhe. Rabbiin mootummaa isaa keessatti injifataa sharii'aafi murtii isaa keessatti ogeessa.

159 Abbootiin kitaabaa kamillee ogga Iisaan zamana dhumaatti bu'u odoo hin du'in isatti amanu malee hin hafu. Guyyaa Qiyaamaa Iisaan hojii isaanii irratti ragaa isaanitti ta'a.

160 Sababa ilmaan Israa'iil miidhaa raawwataniif garii nyaata gaarii halaala isaaniif turee haraama isaanirratti goone. Waan qeensa qabu hunda isaanirratti haraama goone. Looniifi busaa'ee irraa moora isaanii isaan irratti haraama goone. Kunis sababa isaan karaa Rabbii irraa of dhorganii nama biraas dhorganii amantii Rabbii irraa nama dhorguun haala isaanii ta'eef.

161 Sababa erga Rabbiin dhala irraa isaan dhorgee isaan hojjataniifi haqaan maleetti dharaan qabeenya namootaa nyaataniif jecha haraama isaan irratti goone. Isaan irraa warra kaafirootaaf adabbii laalessaa qopheessineerra.

Hanqinaa abbootii kitaabaa yeroma dubbatu ittiin aansee Mu'uminoota isaanii ibse:

162 Warri yahuudota irraa tawbatanii beekumsa keessatti mijeeffataniifi Mu'uminoonni Qur'aana irraa waan Rabbiin sirratti buusetti ni amanu. Kitaabota ergamoota siin duraa irratti buufame kan akka Tawraatiifi Injiilittis ni amanu. Salaata gadi dhaabu; zakaa kennu. Rabbiin gabbaramaa tokkicha hiriyaa hin qabne ta'uu amanu. Guyyaa Qiyaamaas ni dhugoomsu. Warra haala kanaan ibsame Rabbiin mindaa guddaa isaaniif kennuuf jira.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Qalbii haguuguun sababa isheen waa hin hubanne ta'a.
- Sadarkaa diinummaa yahuudonni nabiyyii Rabbii Iisaadhaaf qaban hanga isa ajjeesuu ga'eetu ibsame.
- Wallaalumaafi dhamaasuu Nasaaraan waa'ee Iisaan fannifamuu keessatti qaban. Sana keessatti yaada dharaan socho'uu isaanii.
- Sadarkaa beekumsi qabu ibsa. Innis yahuudota irraa warri beekumsa keessatti mijeeffatan ergamaa Rabbitti amananiiru.

ربع الحزب ١١

۞ إِنَّآ أَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡكَ كَمَآ أَوۡحَيۡنَآ إِلَىٰ نُوحٖ وَٱلنَّبِيِّـۧنَ مِنۢ بَعۡدِهِۦۚ
وَأَوۡحَيۡنَآ إِلَىٰٓ إِبۡرَٰهِيمَ وَإِسۡمَٰعِيلَ وَإِسۡحَٰقَ وَيَعۡقُوبَ
وَٱلۡأَسۡبَاطِ وَعِيسَىٰ وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَٰرُونَ وَسُلَيۡمَٰنَۚ
وَءَاتَيۡنَا دَاوُۥدَ زَبُورٗا ١٦٣ وَرُسُلٗا قَدۡ قَصَصۡنَٰهُمۡ عَلَيۡكَ
مِن قَبۡلُ وَرُسُلٗا لَّمۡ نَقۡصُصۡهُمۡ عَلَيۡكَۚ وَكَلَّمَ ٱللَّهُ مُوسَىٰ
تَكۡلِيمٗا ١٦٤ رُّسُلٗا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ
لِلنَّاسِ عَلَى ٱللَّهِ حُجَّةُۢ بَعۡدَ ٱلرُّسُلِۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمٗا
١٦٥ لَّٰكِنِ ٱللَّهُ يَشۡهَدُ بِمَآ أَنزَلَ إِلَيۡكَۖ أَنزَلَهُۥ بِعِلۡمِهِۦۖ وَٱلۡمَلَٰٓئِكَةُ
يَشۡهَدُونَۚ وَكَفَىٰ بِٱللَّهِ شَهِيدًا ١٦٦ إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ
وَصَدُّواْ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ قَدۡ ضَلُّواْ ضَلَٰلَۢا بَعِيدًا ١٦٧ إِنَّ ٱلَّذِينَ
كَفَرُواْ وَظَلَمُواْ لَمۡ يَكُنِ ٱللَّهُ لِيَغۡفِرَ لَهُمۡ وَلَا لِيَهۡدِيَهُمۡ
طَرِيقًا ١٦٨ إِلَّا طَرِيقَ جَهَنَّمَ خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدٗاۚ وَكَانَ
ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرٗا ١٦٩ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ قَدۡ جَآءَكُمُ ٱلرَّسُولُ بِٱلۡحَقِّ
مِن رَّبِّكُمۡ فَـَٔامِنُواْ خَيۡرٗا لَّكُمۡۚ وَإِن تَكۡفُرُواْ فَإِنَّ لِلَّهِ
مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمٗا ١٧٠

(163) Yaa ergamichaa! Nuti akkuma ergamoota siin duraatti wahyii buufne sirrattis buufne. Ati jalqaba ergamaatii miti. Gara Nuuhitti wahyii buufneerra. Nabiyyoota booda isaa dhufanittis wahyii gooneerra. Gara Ibraahiim, gara ilmaan isaa lamaanii Ismaa'iiliifi Is-haaq, akkasumas gara nabiyyoota ilmaan Ya'aquub irraa ta'aniitti wahyii gooneerra. Daawudiif kitaaba Zabuur jedhamu kennineerra.

(164) Ergamoota Qur'aana keessatti sitti odeessineefi ergamoota isa keessatti sitti hin odeessines ergineerra. Rabbiin nabiyyummaa isaatiin isa kabajuuf jecha Muusaadhaan kallattiidhaan dubbii Isaan malu dubbateera.

(165) Akka namootaaf booda ergamoota erginee Rabbirratti rakkoon inni diiggatu hin jiraanneef jecha namoota Rabbitti amanan mindaadhaan gammachiisaafi warra isatti kafaran immoo ibiddaan dinniinaa goonee ergamoota ergine. Rabbiin mootummaa Isaa keessatti injifataa murtii Isaa keessatti ogeessa.

(166) Yoo yahuudonni si kijibsiisu ta'anis Rabbiin waan sirratti buuse dhugaa ta'uu ragaa baha. Isa keessatti beekumsa Isaa kan waan Inni jaallatuufi jibbu adda baasu kan gabroonni isa haa baranuu fedhe buuse. Maleykonnis dhugaa ta'uu waan ati ittiin dhuftee ragaa bahu. Ragaadhaaf Rabbiin gahaadha. Ragaan Isaa ragaa biraa irra gahaadha.

(167) Warri nabiyyummaa keetti kafaranii namoota Islaama irraa deebisan haqarraa fageenya cimaa fagaataniiru.

(168) Warri Rabbiifi ergamoota Isaatti kafaran, lubbuu isaaniis kufrii irra tursiisuudhaan miidhan Rabbiin kufrii isaan irra turan kan isaaniif araaramu hin taane. Akkasumas karaa adabbii Rabbii irraa isaan baraarsus isaan hin qajeelchu.

(169) Karaa gara jahannamaa geessitee ishee keessatti hafoo ta'an malee isaan hin qajeelchu. Kun Rabbirratti salphaadha. Inni homaa Isa hin dadhabsiisu.

(170) Yaa namootaa! Ergamichi Muhammad (saw) qajeelfamaafi amantii sirrii Rabbiin biraa ta'een isinitti dhufeera. Waan inni isiniif fidetti amanaa addunyaafi aakhiraatti khayrii isiniif ta'a. Yoo isin Rabbitti kafartanis Rabbiin iimaana keessan irraa dureessa; kufriin keessan homaa Isa hin miidhu. Mootummaan waan samii keessaa, kan dachii keessaafi jidduu isaan lamaanii kanuma Isaati. Rabbiin nama qajeeluma haqa godhatu ni beeka; isaaf laaffisa. Nama ishee haqa hin godhannes ni beeka; ishee irraa isa jaamsa. Jechaafi gocha Isaa keessattis ogeessa ta'eera.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Nabiyyummaa Nuuh, Ibraahimiifi kanneen biroo ilmaan isaanii irraa ta'an kan Rabbiin maqaa isaanii dubbateefi hin dubbatinis mirkaneessuutu jira.
- Sifata dubbachuu akka Isaaf maluun Rabbiif mirkaneessuutu keessa jira. Rabbiin nabiyyii Isaa Muusaadhaan dubbateera.
- Nabi Muhammadiin (saw) Rabbiin da'awaan isaa dhugaa ta'uufi nabiyyii ta'uu isaa ragaa baha, akkasumas maleykonni ragaa bahu jechuudhaan obsiisuutu keessa jira.

يَٰٓأَهۡلَ ٱلۡكِتَٰبِ لَا تَغۡلُواْ فِي دِينِكُمۡ وَلَا تَقُولُواْ عَلَى
ٱللَّهِ إِلَّا ٱلۡحَقَّۚ إِنَّمَا ٱلۡمَسِيحُ عِيسَى ٱبۡنُ مَرۡيَمَ رَسُولُ ٱللَّهِ
وَكَلِمَتُهُۥٓ أَلۡقَىٰهَآ إِلَىٰ مَرۡيَمَ وَرُوحٞ مِّنۡهُۖ فَـَٔامِنُواْ بِٱللَّهِ
وَرُسُلِهِۦۖ وَلَا تَقُولُواْ ثَلَٰثَةٌۚ ٱنتَهُواْ خَيۡرٗا لَّكُمۡۚ إِنَّمَا ٱللَّهُ
إِلَٰهٞ وَٰحِدٞۖ سُبۡحَٰنَهُۥٓ أَن يَكُونَ لَهُۥ وَلَدٞۘ لَّهُۥ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ
وَمَا فِي ٱلۡأَرۡضِۗ وَكَفَىٰ بِٱللَّهِ وَكِيلٗا ١٧١ لَّن يَسۡتَنكِفَ
ٱلۡمَسِيحُ أَن يَكُونَ عَبۡدٗا لِّلَّهِ وَلَا ٱلۡمَلَٰٓئِكَةُ ٱلۡمُقَرَّبُونَۚ
وَمَن يَسۡتَنكِفۡ عَنۡ عِبَادَتِهِۦ وَيَسۡتَكۡبِرۡ فَسَيَحۡشُرُهُمۡ
إِلَيۡهِ جَمِيعٗا ١٧٢ فَأَمَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ
فَيُوَفِّيهِمۡ أُجُورَهُمۡ وَيَزِيدُهُم مِّن فَضۡلِهِۦۖ وَأَمَّا ٱلَّذِينَ
ٱسۡتَنكَفُواْ وَٱسۡتَكۡبَرُواْ فَيُعَذِّبُهُمۡ عَذَابًا أَلِيمٗا وَلَا
يَجِدُونَ لَهُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ وَلِيّٗا وَلَا نَصِيرٗا ١٧٣ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ
قَدۡ جَآءَكُم بُرۡهَٰنٞ مِّن رَّبِّكُمۡ وَأَنزَلۡنَآ إِلَيۡكُمۡ نُورٗا مُّبِينٗا
١٧٤ فَأَمَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ بِٱللَّهِ وَٱعۡتَصَمُواْ بِهِۦ فَسَيُدۡخِلُهُمۡ فِي
رَحۡمَةٖ مِّنۡهُ وَفَضۡلٖ وَيَهۡدِيهِمۡ إِلَيۡهِ صِرَٰطٗا مُّسۡتَقِيمٗا ١٧٥

(171) Yaa ergamichaa! Nasaaraa abbootii Injiiliin 'amantii keessan keessatti daangaa hin tarinaa; waa'ee Iisaa keessatti dhugaa malee Rabbirratti hin dubbatinaa. Almasiih Iisaa ilma Maryam ergamaa Rabbii kan Inni dhugaan isa ergeedha. Jecha Isaa ishee kallattii Jibriiliin gara Maryam ergeen isa uume. Innis 'ta'i' kan jedhu ture. Achumaan ta'e. Ruuhii Rabbiin biraa taate Jibriil ajaja Rabbiitiin ishee keessatti afuufe. Rabbiifi ergamoota Isaa hundattuu amanaa. Gabbaramaan sadii hin jedhinaa. Jecha kijiba badduu kana irraa dhorgamaa. Dhorgamuun keessan addunyaafi aakhiraatti isiniif gaariidha. Rabbiin gabbaramaa tokkicha shariikaafi ilma irraa qulqullaa'eedha. Inni dureessa. Mootummaan samii, kan dachiifi waan jidduu isaan lamaanii jiruu kan isaati. Waan samiifi dachii keessa jiruun dhaabbachuudhaaf Rabbiin gahaadha.

(172) Iisaan ilmi Maryam Rabbiif gabricha ta'uu irraa hin nuffu hin didu. Maleykonni warri Rabbiin isaan dhiheessee sadarkaa isaanii ol kaases akkasuma. Akkamumatti Iisaa gabbaramaa taasifattu ree? Namni ibaadaa Rabbii irraa nuffee isheetti boone Rabbiin hundaawuu Guyyaa Qiyaamaa gara isaatti walitti qaba. Hundaawuu waan isaan maluun mindeessa. Rabbiin erga hundaawuu gara Isaatti walitti qabaa himee mindaa isaanii adda adda baasee nutti hime. Ni jedhe:

(173) Warra Rabbitti amananii ergamaa Isaa hordofanii hojii gaggaarii hojjatan mindaa hojii isaanii guutee odoo hin hir'isin isaaniif kenna. Tola Isaa irraas isaaniif dabala. Warra ibaadaa Rabbii irraa nuffanii boonan immoo adabbii laalessaa isaan adaba. Rabbii gaditti nama isaaniif aanaa bu'aa isaanii buusuufi tumsaa rakkoo isaan irraa deebisu hin argatanu.

(174) Yaa namootaa! Rabbii keessan biraa ragaan iftuun diigganaafi shakkii dhabamsiisu isinitti dhufeera. Innis Muhammadi (saw). Ragaa ifaas gara keessanitti buufneerra; innis Qur'aana.

(175) Warri Rabbitti amananii Qur'aana qabatan Rabbiin jannata seensisuudhaan isaan mararfatuuf jira. Mindaafi sadarkaa ol kaasuu isaaniif dabala. Karaa sirrii jallinni isa keessa hin jirre seenuus isaaniif mijeessa. Innis karaa gara jannataa geessuudha.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Iisaan nama ta'uu haati isaas akkasuma. Nasaaronni jallattoonni waa'ee isaan lamaanii keessatti daangaa taranii daangaa namummaa keessaa isaan baasan.
- Shirkiin nasaaraa kan gabbaramaan sadii jedhu dhara ta'uu isaa. Rabbiif fakkaataan jiraachuu dhabamsiisuu. Zaata, amalaafi maqaa Isaa keessatti tokko ta'uu Rabbii mirkaneessuu.
- Iisaafi maleykonni hunduu uumamoota Rabbiif gabroomuu irraa hin boonneedha. Odoo isaan Rabbiif gabroota ta'anii jiranuu akkamitti gabbaramaa godhatu?
- Amantii keessatti ragoolee sammuu kan shubhaa dhabamsiiftu, ifaafi qajeelfama dhamaasuufi fedhii deebiftutu jirti.

يَسۡتَفۡتُونَكَ قُلِ ٱللَّهُ يُفۡتِيكُمۡ فِي ٱلۡكَلَٰلَةِۚ إِنِ ٱمۡرُؤٌاْ هَلَكَ
لَيۡسَ لَهُۥ وَلَدٞ وَلَهُۥٓ أُخۡتٞ فَلَهَا نِصۡفُ مَا تَرَكَۚ وَهُوَ يَرِثُهَآ إِن
لَّمۡ يَكُن لَّهَا وَلَدٞۚ فَإِن كَانَتَا ٱثۡنَتَيۡنِ فَلَهُمَا ٱلثُّلُثَانِ مِمَّا تَرَكَۚ
وَإِن كَانُوٓاْ إِخۡوَةٗ رِّجَالٗا وَنِسَآءٗ فَلِلذَّكَرِ مِثۡلُ حَظِّ ٱلۡأُنثَيَيۡنِۗ
يُبَيِّنُ ٱللَّهُ لَكُمۡ أَن تَضِلُّواْۗ وَٱللَّهُ بِكُلِّ شَيۡءٍ عَلِيمُۢ ١٧٦

آياتها ١٢٠ — سُورَةُ المَائدَة — ترتيبها ٥

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَوۡفُواْ بِٱلۡعُقُودِۚ أُحِلَّتۡ لَكُم بَهِيمَةُ ٱلۡأَنۡعَٰمِ نصف الحزب ١١
إِلَّا مَا يُتۡلَىٰ عَلَيۡكُمۡ غَيۡرَ مُحِلِّي ٱلصَّيۡدِ وَأَنتُمۡ حُرُمٌۗ إِنَّ ٱللَّهَ
يَحۡكُمُ مَا يُرِيدُ ١ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تُحِلُّواْ شَعَٰٓئِرَ ٱللَّهِ
وَلَا ٱلشَّهۡرَ ٱلۡحَرَامَ وَلَا ٱلۡهَدۡيَ وَلَا ٱلۡقَلَٰٓئِدَ وَلَآ ءَآمِّينَ ٱلۡبَيۡتَ
ٱلۡحَرَامَ يَبۡتَغُونَ فَضۡلٗا مِّن رَّبِّهِمۡ وَرِضۡوَٰنٗاۚ وَإِذَا حَلَلۡتُمۡ فَٱصۡطَادُواْۚ
وَلَا يَجۡرِمَنَّكُمۡ شَنَـَٔانُ قَوۡمٍ أَن صَدُّوكُمۡ عَنِ ٱلۡمَسۡجِدِ ٱلۡحَرَامِ أَن
تَعۡتَدُواْۘ وَتَعَاوَنُواْ عَلَى ٱلۡبِرِّ وَٱلتَّقۡوَىٰۖ وَلَا تَعَاوَنُواْ عَلَى ٱلۡإِثۡمِ
وَٱلۡعُدۡوَٰنِۚ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَۖ إِنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلۡعِقَابِ ٢

(176) Yaa ergamichaa! Waa'ee dhaala 'kalaalaa' keessatti si gaafatu. Kalaalaan nama odoo ilmaafi abbaa hin qabaatin du'uudha. Jedhiin: 'Rabbiin waa'ee isaa keessatti murtii isiniif ibsa. Namni yoo haadhaa abbaafi ilmaan hin qabaatin obboleettii tiruu yookiin kan gara abbaa qabaatee du'e qabeenya inni dhiise irraa isheedhaaf walakkaatu jira. Obboleessi immoo ishee dhaala. Yoo obboleettiiwwan baay'atan lama sadaffaa qabeenya isaa dhaalu. Yoo obbolaan dhiiraafi dubaraa jiraatan bifa dhiirri qooda dubara lamaa fudhata jedhuun dhaalu. ' Rabbiin murtii kalaalaafi kan biroo waa'ee dhaalaa keessatti akka isin hin jallanneef isiniif ibsa. Rabbiin waan hunda beekaadha. Homaayyuu isa hin dhokatu.

BOQONNAA ALMAA'IDAA

- Isheen suuraa Madiinaati -

Kaayyoo Suurattii:

waadaa guutuu, sharii'aafi daangaalee ishee qabachuufi amantiin guutamuudha.

Ibsa suurattii:

(1) Yaa warra Rabbitti amantan! Waadaa keessan ishee jidduu keessaniifi Rabbii, akkasumas kan jidduu keessaniifi uumama isaa jiru guutaa. Rabbiin rahmata Isaa irraa kan ka'e beelladoota akka gaalaa, looniifi busaa'ee isiniif halaala godheera. Waan haraamummaan isaa isinirratti dubbifamu malee kan biroo haala bineensota dachii gubbaa ogga hajjii yookiin umraa harramattanii jirtan hin adamsineen isiniif halaala godhameera. Rabbiin waan fedhe halaalummaafi haraamummaa isaa murteessa. Wanti Isa dirqisiisu hin jiru. Murtii isaa kan faallessus hin jiru.

(2) Yaa warra Rabbitti amantanii ergamaa isaa hordoftan! Bakkeewwan Rabbiin kabajamtuu godhee ishee guddisuutti isin ajaje halaala hin godhatinaa. Waan ihraama keessa dhorgamu kan akka waan qixa namaatiin hodhamee uffachuu, waan Harama keessatti dhorgamu kan akka adamsuu irraa eeggadhaa. Ji'oota kabajamoo Zul-qi'idaa, Zulhijjaa, Muharramiifi Rajaba keessa loluu halaala hin godhatinaa. Waan gara Haramaatti wareega ta'ee Rabbiif qalamuudhaa ergamu saamichaafi kkf'n halaala hin godhatinaa. Beellada ishee irra dooqni rifeensaa kan wareegama ta'uu ishee akeeku jirus halaala hin godhatinaa. Warra mana Rabbii Haramiin jiru daldala isaanii irraa bu'aa argachuufi jaalala Rabbii argachuuf deemanis halaala hin godhatinaa. Yeroo ihraama hajjii yookiin umraa irraa raawwattanii Harama irraa baatan yoo feetan adamsadhaa. Jibbaan ummataa sababa isaan masjida Alharam irraa isin deebisan jallinaafi haqa gochuu irraa isin hin deebisin. Yaa Mu'uminootaa! Waan ajajamtan hojjachuufi waan dhorgamtan dhiisuu irratti wal gargaaraa. Waan Rabbiin ajaje dhiisuufi daangaa Rabbii taruu irratti wal hin gargaarinaa. Ajaja Isaa guutuufi dhorgaa Isaa dhiisuudhaan Rabbiin sodaadhaa. Rabbiin nama isa yakkeef adabbiin Isaa cimaadha. Kanaafuu adabbii isaa eeggadhaa.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Rabbiin warra dhaala dhaaluuf xiyyeeffannoo kennee isaaniif qoodeera.
- Bu'uurri waa'ee nyaataa keessatti jiru waan ragaan haraamummaa isaa ibsu dhufeefi adamoo ihraama keessatti ta'e malee kan biroo halaala ta'u.
- Waan Rabbiin haraama godhe halaala godhachuun dhorgaa ta'uu; sanarraa tokko waan ihraama keessa dhorgamu, Harama keessatti adamfachuu, ji'oota kabajamoo keessa loluu, wareegama Ka'abaa dhaqaaruu saamuu, bakka dhaqaaru dhaqqabuu dhorguufi kkf'n halaala godhachuu dhorguutu jira.

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ ٱلْمَيْتَةُ وَٱلدَّمُ وَلَحْمُ ٱلْخِنزِيرِ وَمَآ أُهِلَّ لِغَيْرِ ٱللَّهِ بِهِۦ
وَٱلْمُنْخَنِقَةُ وَٱلْمَوْقُوذَةُ وَٱلْمُتَرَدِّيَةُ وَٱلنَّطِيحَةُ وَمَآ أَكَلَ
ٱلسَّبُعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى ٱلنُّصُبِ وَأَن تَسْتَقْسِمُوا۟
بِٱلْأَزْلَٰمِ ذَٰلِكُمْ فِسْقٌ ٱلْيَوْمَ يَئِسَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مِن دِينِكُمْ فَلَا
تَخْشَوْهُمْ وَٱخْشَوْنِ ٱلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ
نِعْمَتِى وَرَضِيتُ لَكُمُ ٱلْإِسْلَٰمَ دِينًا فَمَنِ ٱضْطُرَّ فِى مَخْمَصَةٍ
غَيْرَ مُتَجَانِفٍ لِّإِثْمٍ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ٣ يَسْـَٔلُونَكَ مَاذَآ
أُحِلَّ لَهُمْ قُلْ أُحِلَّ لَكُمُ ٱلطَّيِّبَٰتُ وَمَا عَلَّمْتُم مِّنَ ٱلْجَوَارِحِ
مُكَلِّبِينَ تُعَلِّمُونَهُنَّ مِمَّا عَلَّمَكُمُ ٱللَّهُ فَكُلُوا۟ مِمَّآ أَمْسَكْنَ عَلَيْكُمْ
وَٱذْكُرُوا۟ ٱسْمَ ٱللَّهِ عَلَيْهِ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ إِنَّ ٱللَّهَ سَرِيعُ ٱلْحِسَابِ ٤
ٱلْيَوْمَ أُحِلَّ لَكُمُ ٱلطَّيِّبَٰتُ وَطَعَامُ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَٰبَ حِلٌّ لَّكُمْ
وَطَعَامُكُمْ حِلٌّ لَّهُمْ وَٱلْمُحْصَنَٰتُ مِنَ ٱلْمُؤْمِنَٰتِ وَٱلْمُحْصَنَٰتُ
مِنَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَٰبَ مِن قَبْلِكُمْ إِذَآ ءَاتَيْتُمُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ
مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَٰفِحِينَ وَلَا مُتَّخِذِىٓ أَخْدَانٍ وَمَن يَكْفُرْ
بِٱلْإِيمَٰنِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُۥ وَهُوَ فِى ٱلْـَٔاخِرَةِ مِنَ ٱلْخَٰسِرِينَ ٥

(3) Waan gorraasuun maleetti du'e, dhiiga dhangala'aa, foon booyyee, wanta maqaan maqaa Rabbiitiin ala jiru ogga gorra'amu itti dubbatame, waan hudhamee du'e, waan rukatamee du'e, waan lafa ol ka'aa irraa kufee du'e, waan bineensi biraa gaafaan nyaannaan du'e, waan bineensi akka leencaa, qeeransaafi yeeyyii aloollatee ajjeese kan odoo inni lubbuun jiruu dhaqqabdanii gorraatan malee, waan sanamaaf gorra'ame Rabbiin isin irratti haraama godheera. Waan beekumsa ghaybii (fagoo) keessatti isiniif qoodame baruudhaaf xiyya lama kan isa tokko irratti 'hojjadhu' isa kaan irratti immoo 'hin hojjatin' jedhu barreeffamee jiru carraa godhattanii kan isinii baheen hojjachuuf gocha kana hin dalaginaa. Waan dhorgame kana hojjachuun ajaja Rabbii jalaa bahuudha. Guyyaa har'aa kaafiroonni sababa Islaamni humna argateef jecha isin isarraa deebi'uu abdii kutataniiru. Isaan hin sodaatinaa; Ana qofa sodaadhaa. Guyyaa har'aa amantii keessan Islaama isiniif guuteera. Qananii kiyya mul'attuufi dhokattuu isiniif guuteera. Amantiidhaaf Islaama isiniif filadheera. Isa malee amantii biraa hin qeebalu. Namni sababa beelaa odoo gara yakkaa hin dabin du'aa irraa nyaachuutti dirqisiifame badiin isarra hin jiru. Rabbiin araaramaa mararfataadha. Rabbiin erga waan nyaachuu isaa dhorge dubbatee waan halaala godhe dubbatee ni jedhe:

(4) Yaa ergamichaa! Sahaabonni kee waan nyaachuun isaaniif eeyyamamu si gaafatu. 'Nyaata irraa waan gaarii, bineensa qarriffaa qaban akka sareetiifi kan qeensa cimaa qaban akka risaa adamsoo irraa waan Rabbiin isin barsiise isaan barsiiftanii ogga ajajdan kan ajajaman, ogga dhorgaman dhiisan hanga ta'anutti kan leenjifaman wanta isaan adamsan odoma isaan ajjeesaniiyyuu nyaadhaa. Ogga ishee ergitan maqaa Rabbii irratti dubbadhaa' jedhiin. Ajaja Isaa guutuufi dhorgaa Isaa dhiisuudhaan Rabbiin sodaadhaa. Rabbiin hojii kamiifuu qorannoo ariifataadha.

(5) Guyyaa har'aa Rabbiin waan mi'aahaa myaachuu, gorraasuu abbootii kitaabaa yahuudaafi nasaaraa irraa ta'anii nyaachuun isiniif eeyyameera. Gorraasuu keessan nyaachuunis isaaniif eeyyamamaadha. Dubartii birmaduu of tiksituu Mu'uminoota irraa taateefi of tiksituu kan warra isin dura kitaaba fudhatan yahuudaafi nasaaraa irraa taate ogga mahrii isaanii kennitaniif haala ofii keessanii zinaa irraa of tiksitanii jaalala dhoksaa kan waliin badii hojjattan hin qabaanneen fuuchuun isiniif eeyyamameera. Namni ahkaama Rabbiin karaa godhe kanatti kafare sababa iimaana dhabeef jecha hojiin isaa badeera. Inni Guyyaa Qiyaamaa waan ibidda seenee keessatti hafuuf jecha warra hoonga'u irraa ta'a.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Wanti gorraasuun maleetti du'e, dhiigni dhangala'aan, foon booyyee, wanti ogga gorraasu maqaan maqaa Rabbiitiin ala jiru irratti dubbatame, kan hudhamee, rukutamee, gaara irraa konkolaatee, gaafaan waraanameefi bineensaan adamfamee du'e haraama. Kana irraa wanti odoo inni fayyaan jiruu dhaqqabamee gorra'ame siinoo baafama.
- Waan bineensi qarriffaa yookiin qeensa qabu leenjifame adamse nyaachuun halaala.
- Gorraasuun abbootii kitaabaa halaala ta'uufi birmaduu isaanii of tiksituu taate fuuchuunis halaala.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا قُمۡتُمۡ إِلَى ٱلصَّلَوٰةِ فَٱغۡسِلُواْ
وُجُوهَكُمۡ وَأَيۡدِيَكُمۡ إِلَى ٱلۡمَرَافِقِ وَٱمۡسَحُواْ بِرُءُوسِكُمۡ
وَأَرۡجُلَكُمۡ إِلَى ٱلۡكَعۡبَيۡنِۚ وَإِن كُنتُمۡ جُنُبٗا فَٱطَّهَّرُواْۚ
وَإِن كُنتُم مَّرۡضَىٰٓ أَوۡ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوۡ جَآءَ أَحَدٞ مِّنكُم مِّنَ
ٱلۡغَآئِطِ أَوۡ لَٰمَسۡتُمُ ٱلنِّسَآءَ فَلَمۡ تَجِدُواْ مَآءٗ فَتَيَمَّمُواْ صَعِيدٗا
طَيِّبٗا فَٱمۡسَحُواْ بِوُجُوهِكُمۡ وَأَيۡدِيكُم مِّنۡهُۚ مَا يُرِيدُ ٱللَّهُ
لِيَجۡعَلَ عَلَيۡكُم مِّنۡ حَرَجٖ وَلَٰكِن يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمۡ
وَلِيُتِمَّ نِعۡمَتَهُۥ عَلَيۡكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَشۡكُرُونَ ٦
وَٱذۡكُرُواْ نِعۡمَةَ ٱللَّهِ عَلَيۡكُمۡ وَمِيثَٰقَهُ ٱلَّذِي وَاثَقَكُم
بِهِۦٓ إِذۡ قُلۡتُمۡ سَمِعۡنَا وَأَطَعۡنَاۖ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمُۢ
بِذَاتِ ٱلصُّدُورِ ٧ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ كُونُواْ قَوَّٰمِينَ
لِلَّهِ شُهَدَآءَ بِٱلۡقِسۡطِۖ وَلَا يَجۡرِمَنَّكُمۡ شَنَـَٔانُ قَوۡمٍ عَلَىٰٓ
أَلَّا تَعۡدِلُواْۚ ٱعۡدِلُواْ هُوَ أَقۡرَبُ لِلتَّقۡوَىٰۖ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَۚ إِنَّ
ٱللَّهَ خَبِيرُۢ بِمَا تَعۡمَلُونَ ٨ وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ
وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ لَهُم مَّغۡفِرَةٞ وَأَجۡرٌ عَظِيمٞ ٩

6 Yaa warra Rabbitti amantanii ergamaa isaa hordoftan! Yeroo salaata raawwachuuf dhaabbachuu feetanii wuduu hin qabaanne fuula keessan dhiqaa; harka keessanis ciqilee wajjin dhiqaa. Mataa keessan haxaa'aa. Miila keessan koronyoo ishee as baatee waliin dhiqaa. Yoo hadasa guddaa qabaattan qaama dhiqadhaa. Yoo dhukkubsataa taatanii dhukkubni isinitti dabalachuu yookiin fayyuu irraa turuu sodaattan, yookiin fayyaa ta'uu waliin imala irra jiraattan, yookiin immoo mana fincaaniitti fayyadamuudhaan wuduu balleessitan yookiin immoo dubartiidhaan wal qunnamuudhaan hadasa guddaa godhattanii bishaaniin qulqulleeffachuuf barbaaddanii dhabdan gubbaa dachiitti deebi'aatii harka keessaniin rukutaatii isa irraa fuula keessaniifi harka keessaniin haxaahaa. Rabbiin murtii isaa keessatti bishaan isin miidhuu danda'uun qulqulleeffachuu isin irratti dirqama godhuudhaan isinitti dhiphisuu hin fedhu. Ni'imaa isaa isinirratti guutuuf jecha ogga rakkoo bakka bu'aa isaa isiniif godhe. Kunis akka isin isa galateeffattanuufi.

7 Tola Rabbiin Islaamatti isin qajeelchuudhaan isinirratti oole yaadadhaa. Waadaa Rabbii kan Inni ogga isin Muhammadiif (saw) yeroo mirqaanaafi rakkinaas dhageenyee ajajamnaa waadaa isin seensise yaadadhaa. Ajaja Isaa kan akka waadaa guutufi dhorgaa Isaa dhiisuudhaan Rabbiin sodaadhaa. Rabbiin waan qalbii keessaa ni beeka; homaa Isa hin dhokatu.

8 Yaa warra Rabbitti amantanii ergamaa isaa hordoftan! Haqa Rabbiin isinirraa qabuun fuula Isaa barbaacha dhaabadhaa. Haqaan ragaa bahaa. Jibbaan ummata wahii haqa dhiisuu irratti isin hin kaasin. Haqni jaalalloofi diina waliin barbaachisaadha. Isaan lamaan waliinuu haqa hojjadhaa. Haqatu Rabbiin sodaachuutti irra dhihoodha. Ajaja Isaa guutuufi dhorgaa Isaa dhiisuudhaan Rabbiin sodaadhaa. Rabbiin waan isin hojjattan beekaadha. Hojii keessan irraa homaa Isa hin dhokatu. Ishee irratti isin mindeessuuf jira.

9 Rabbiin inni waadaa isaa hin diigne warra Rabbiifi ergamaa Isaatti amananii hojii gaarii hojjataniif yakka isaanii araaramuufi mindaa guddaa kan jannata isaan seensisuu ta'e waadaa seene.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Seerri bu'uuraa kan xahaaraa bishaaniin wudu'achuufi isaan qaama dhiqachuudha.
- Yeroo bishaan argachuun rakkise, sababa dhukkubaa yookiin qorra cimaa bishaan fayyadamuun dadhabame hadasa lamaaniifuu tayammuma godhachuun ni danda'ama.
- Yeroo namoota faallaa waliin jiraatanullee haqa hojjachuuf carraaquufi jallina irraa fagaachuutti ajajuutu keessa jira.

وَٱلَّذِينَ كَفَرُواْ وَكَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَآ أُوْلَٰٓئِكَ أَصۡحَٰبُ
ٱلۡجَحِيمِ ١٠ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱذۡكُرُواْ نِعۡمَتَ
ٱللَّهِ عَلَيۡكُمۡ إِذۡ هَمَّ قَوۡمٌ أَن يَبۡسُطُوٓاْ إِلَيۡكُمۡ أَيۡدِيَهُمۡ
فَكَفَّ أَيۡدِيَهُمۡ عَنكُمۡۖ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَۚ وَعَلَى ٱللَّهِ فَلۡيَتَوَكَّلِ
ٱلۡمُؤۡمِنُونَ ١١ ۞ وَلَقَدۡ أَخَذَ ٱللَّهُ مِيثَٰقَ بَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ ثلاثة أرباع الحزب ١١
وَبَعَثۡنَا مِنۡهُمُ ٱثۡنَيۡ عَشَرَ نَقِيبٗاۖ وَقَالَ ٱللَّهُ إِنِّي
مَعَكُمۡۖ لَئِنۡ أَقَمۡتُمُ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَيۡتُمُ ٱلزَّكَوٰةَ
وَءَامَنتُم بِرُسُلِي وَعَزَّرۡتُمُوهُمۡ وَأَقۡرَضۡتُمُ ٱللَّهَ قَرۡضًا
حَسَنٗا لَّأُكَفِّرَنَّ عَنكُمۡ سَيِّـَٔاتِكُمۡ وَلَأُدۡخِلَنَّكُمۡ
جَنَّٰتٖ تَجۡرِي مِن تَحۡتِهَا ٱلۡأَنۡهَٰرُۚ فَمَن كَفَرَ بَعۡدَ ذَٰلِكَ
مِنكُمۡ فَقَدۡ ضَلَّ سَوَآءَ ٱلسَّبِيلِ ١٢ فَبِمَا نَقۡضِهِم
مِّيثَٰقَهُمۡ لَعَنَّٰهُمۡ وَجَعَلۡنَا قُلُوبَهُمۡ قَٰسِيَةٗۖ يُحَرِّفُونَ
ٱلۡكَلِمَ عَن مَّوَاضِعِهِۦ وَنَسُواْ حَظّٗا مِّمَّا ذُكِّرُواْ
بِهِۦۚ وَلَا تَزَالُ تَطَّلِعُ عَلَىٰ خَآئِنَةٖ مِّنۡهُمۡ إِلَّا قَلِيلٗا مِّنۡهُمۡۖ
فَٱعۡفُ عَنۡهُمۡ وَٱصۡفَحۡۚ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلۡمُحۡسِنِينَ ١٣

(10) Warri Rabbitti kafaranii keeyyattoota Isaa kijibsiisan, isaan warra ibiddaa kan sababa kufriifi kijibsiisuu isaanii ta'e seenanuudha. Akka hiriyaan hiriyaattii hin baane ittii hin bahu.

(11) Yaa warra Rabbitti amantanii ergamaa isaa hordoftan! Qananii nageenyaa Rabbiin isinirratti oolee sodaa qalbii diina keessanii keessa ogga isaan harka isaanii gara keessanitti diriirsanii isin qabuu fedhan buusee Rabbiin isinirraa isaan deebisee isin tikse san qalbii keessaniin yaadadhaatii arraba keessaniin dubbadhaa. Ajaja Isaa guutuufi dhorgaa Isaa dhiisuudhaan Rabbiin sodaadhaa. Mu'uminni bu'aa isaanii kan amantiifi addunyaa argamsiisuu keessatti Rabbirratti qofa haa hirkatanu.

(12) Dhugumatti Rabbiin Banii Israa'iil waan fuulduratti dubbachuu deemuun waadaa cimaa seensiseera. Matootii kudha lama isaan keessatti kaase. Dura bu'aan hunduu namoota jala isaa jiran to'ata. Rabbiin Banii Israa'iiliin ni jedhe: 'yeroo isin salaata seeraan salaattanii zakaa qabeenya keessanii kennitan, ergamoota kiyya hundaawuu odoo adda hin baasin itti amantanii isaan kabajjanii tumsitan, kallattii khayrii keessatti kennattan, yeroo isin kana hunda raawwattan badii isin raawwattan isin irraan harcaasa; Guyyaa Qiyaamaa jannattoota jalee gamoo ishee laggeen yaatun isin seensisa. Namni booda waadaa jabeeffamaa kanaatii kafare beekaatuma karaa haqaa irraa dabeera. '

(13) Sababa isaan waadaa seensifaman diiganiif jecha rahmata keenya irraa isaan fageessine. Qalbii isaaniis gogduu khayriin keessa hin seenneefi gorsi hin fayyanne goone. Jechoota lafziifi hiika isaa gara fedhii isaaniitti dabsuudhaan bakka isaa irraa jijijjiiru. Garii waan ittiin gorfamaniitiin hojjachuus ni dhiisan. Yaa ergamichaa! Kan isaan Rabbiifi gabroota Isaa mu'uminaa gananu arguu irraa hin dabdu. Xiqqoo isaan irraa ta'an warra waadaa guutan malee. Isaan irra tari; isaan hin qabin. Isaaniif balladhu. Gana goochuun ihsaana (khayrii addaa hojjachuu) irraayi. Rabbiin warra gaaromsu ni jaalata.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

● Tola guddaa Rabbiin Muhammadiifi (saw) sahaabota isaa irratti oole irraa tokko isaan tiksee harka kaafirootaafi miidhaa isaanii irraa dhorge.

● Ergamaatti amanuun, isaan tiksuun, salaata gadi dhaabuufi zakaa haala barbaadamuun kennuun gargaarsi Rabbii argamuudhaaf sababa guddaadha.

● Waadaa ergamaadhaan buluu dirqama goote diiguun sababa qalbiin goguuti.

● Adeemsi Yahuudaa kan kitaaba samii Rabbiin isaan irratti buuse jijjiiran jibbamaa ta'uu isaa.

وَمِنَ ٱلَّذِينَ قَالُوٓاْ إِنَّا نَصَٰرَىٰٓ أَخَذۡنَا مِيثَٰقَهُمۡ فَنَسُواْ
حَظّٗا مِّمَّا ذُكِّرُواْ بِهِۦ فَأَغۡرَيۡنَا بَيۡنَهُمُ ٱلۡعَدَاوَةَ
وَٱلۡبَغۡضَآءَ إِلَىٰ يَوۡمِ ٱلۡقِيَٰمَةِۚ وَسَوۡفَ يُنَبِّئُهُمُ ٱللَّهُ
بِمَا كَانُواْ يَصۡنَعُونَ ١٤ يَٰٓأَهۡلَ ٱلۡكِتَٰبِ قَدۡ
جَآءَكُمۡ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمۡ كَثِيرٗا مِّمَّا
كُنتُمۡ تُخۡفُونَ مِنَ ٱلۡكِتَٰبِ وَيَعۡفُواْ عَن كَثِيرٖۚ
قَدۡ جَآءَكُم مِّنَ ٱللَّهِ نُورٞ وَكِتَٰبٞ مُّبِينٞ ١٥
يَهۡدِي بِهِ ٱللَّهُ مَنِ ٱتَّبَعَ رِضۡوَٰنَهُۥ سُبُلَ ٱلسَّلَٰمِ
وَيُخۡرِجُهُم مِّنَ ٱلظُّلُمَٰتِ إِلَى ٱلنُّورِ بِإِذۡنِهِۦ
وَيَهۡدِيهِمۡ إِلَىٰ صِرَٰطٖ مُّسۡتَقِيمٖ ١٦ لَّقَدۡ كَفَرَ
ٱلَّذِينَ قَالُوٓاْ إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلۡمَسِيحُ ٱبۡنُ مَرۡيَمَۚ
قُلۡ فَمَن يَمۡلِكُ مِنَ ٱللَّهِ شَيۡـًٔا إِنۡ أَرَادَ أَن يُهۡلِكَ
ٱلۡمَسِيحَ ٱبۡنَ مَرۡيَمَ وَأُمَّهُۥ وَمَن فِي ٱلۡأَرۡضِ
جَمِيعٗاۗ وَلِلَّهِ مُلۡكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَمَا بَيۡنَهُمَاۚ
يَخۡلُقُ مَا يَشَآءُۚ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٞ ١٧

(14) Akkuma yahuudota waadaa cimaa seensifnee turre warra nuti hordoftoota Iisaati jedhanii of qulqulleessan irraayis waadaa fuunee turre. Qoodaa waan ittiin gorfamaniitti hojjachuu dhiisan. Falmiifi jibbaa cimaa hanga Guyyaa Qiyaamaatti jidduu isaaniitti goone. Achumaan kan waliin lolanuufi wal kafarsiisan ta'an. Waan isaan hojjataa turan Rabbiin isaanitti himuuf jira. Irrattis isaan mindeessa.

Rabbiin erga abbootii kitaabaatiifi waadaa isaan seensisee isaan diigan dubbatee Muhammaditti (saw) amanuu isaan ajaje. Ni jedhe:

(15) Yaa abbootii kitaabaa Yahuudaafi Nasaaraa irraa taatan ergamaan keenya Muhammad (saw) kan waan isin kitaaba irraa dhoksitan baay'ee isinitti himuufi baay'ee waan himuu isaa keessa bu'aan hin jirre immoo irra taru isinitti dhufeera. Qur'aannis kitaaba Rabbii ta'ee isinitti dhufeera. Inni ifaa ittiin ibsatamuudha. Kitaabichi waan namni dhimma aakhiraatiifi addunyaatti fedhu hundaaf ifaadha.

(16) Rabbiin kitaaba kanaan nama waan inni jaalatu kan akka iimaanaafi hojii gaarii hordofe gara karaa adabbii Rabbii irraa bilisa baasuutti qajeelcha. Isheen karaa gara jannataa geessituudha. Eeyyama Isaatiin dukkana kufriifi yakkaa irraa gara ifaa iimaanaafi hojii gaariitti isaan baasa. Gara karaa qajeelaa, karaa Islaamaatti isaan qajeelcha.

(17) Warri nasaaraa irraa 'Rabbiin Iisaa ilma Maryam' jedhan dhugumatti kafaraniiru. Yaa ergamichaa! 'Eenyumatu yoo Rabbiin Almasiih Iisaa ilma Maryam, haadha isaatiifi namoota dachii keessaa hunda dhabamsiisuu fedhe Isa dhorguu danda'a?' jedhiin. Yeroo namni tokkollee sana hin danda'u ta'e inni gooftaa tokkicha; uumamni hunduu Iisaafi haadha isaa dabalatee gabricha isaatii akeeka. Mootummaan samii, dachiifi wanta jidduu isaan lamaanii kan Rabbiiti. Waanuma fedhe uuma. Waan inni uumuu fedhee uume keessa tokko Iisaadha; inni gabricha Rabbiitiifi ergamaa Isaati. Rabbiin waan hunda irratti danda'aadha.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Waadaa Rabbiitiin hojjachuu dhiisuun diinummaa, jibbaafi loliisa jidduu namootaatti banuu danda'a.
- Nasaaraa warra Rabbiin foon Iisaa uffatee dhufe jedhanu irratti deebiin kennamee kufriifi jallinni isaanii ibsameera.
- Iisaan gabbaramaa ta'uu waan dhara taasisu keessaa tokko odoo Rabbiin Almasiihiin, haadha isaafi cufa namoota dachii keessa jiranuu dhabamsiisuu fedhee namni tokkollee dhorguu hin danda'u.
- Ammas gooftaa ta'uu dhabuu Iisaa kan akeeku keessaa tokko 'Rabbiin waan fedhe uuma' kan jedhuudha. Inni waan fedhe haadhaafi abbaa irraa ni uuma; kan akka Iisaa immoo abbaa malee haadha qofa irraa uuma. Kan akka bofa Muusaa jajjaboo irraa uume. Kan akka Hawwaa'i immoo dhiira irraa uume.

وَقَالَتِ ٱلۡيَهُودُ وَٱلنَّصَٰرَىٰ نَحۡنُ أَبۡنَٰٓؤُاْ ٱللَّهِ وَأَحِبَّٰٓؤُهُۥۚ قُلۡ
فَلِمَ يُعَذِّبُكُم بِذُنُوبِكُمۖ بَلۡ أَنتُم بَشَرٞ مِّمَّنۡ خَلَقَۚ يَغۡفِرُ لِمَن
يَشَآءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَآءُۚ وَلِلَّهِ مُلۡكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ
وَمَا بَيۡنَهُمَاۖ وَإِلَيۡهِ ٱلۡمَصِيرُ ١٨ يَٰٓأَهۡلَ ٱلۡكِتَٰبِ قَدۡ جَآءَكُمۡ
رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمۡ عَلَىٰ فَتۡرَةٖ مِّنَ ٱلرُّسُلِ أَن تَقُولُواْ مَا جَآءَنَا
مِنۢ بَشِيرٖ وَلَا نَذِيرٖۖ فَقَدۡ جَآءَكُم بَشِيرٞ وَنَذِيرٞۗ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ
شَيۡءٖ قَدِيرٞ ١٩ وَإِذۡ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوۡمِهِۦ يَٰقَوۡمِ ٱذۡكُرُواْ
نِعۡمَةَ ٱللَّهِ عَلَيۡكُمۡ إِذۡ جَعَلَ فِيكُمۡ أَنۢبِيَآءَ وَجَعَلَكُم مُّلُوكٗا
وَءَاتَىٰكُم مَّا لَمۡ يُؤۡتِ أَحَدٗا مِّنَ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٢٠ يَٰقَوۡمِ ٱدۡخُلُواْ
ٱلۡأَرۡضَ ٱلۡمُقَدَّسَةَ ٱلَّتِي كَتَبَ ٱللَّهُ لَكُمۡ وَلَا تَرۡتَدُّواْ
عَلَىٰٓ أَدۡبَارِكُمۡ فَتَنقَلِبُواْ خَٰسِرِينَ ٢١ قَالُواْ يَٰمُوسَىٰٓ إِنَّ
فِيهَا قَوۡمٗا جَبَّارِينَ وَإِنَّا لَن نَّدۡخُلَهَا حَتَّىٰ يَخۡرُجُواْ مِنۡهَا فَإِن
يَخۡرُجُواْ مِنۡهَا فَإِنَّا دَٰخِلُونَ ٢٢ قَالَ رَجُلَانِ مِنَ ٱلَّذِينَ يَخَافُونَ
أَنۡعَمَ ٱللَّهُ عَلَيۡهِمَا ٱدۡخُلُواْ عَلَيۡهِمُ ٱلۡبَابَ فَإِذَا دَخَلۡتُمُوهُ فَإِنَّكُمۡ
غَٰلِبُونَۚ وَعَلَى ٱللَّهِ فَتَوَكَّلُوٓاْ إِن كُنتُم مُّؤۡمِنِينَ ٢٣

(18) Yahuudaafi nasaaraan hunduu nuti ilmaan Rabbiitiifi jaalalloo isaati jedhan. Yaa ergamichaa! Deebii isaanii keessatti 'Rabbiin maaliif yakka isin hojjattaniin isin adaba ree?' jedhi. Odoo akka himattan jaalalloo Rabbii taatanii silaa addunyaa irratti ajjeechaafi bineensatti jijjiiruudhaan aakhiraatti immoo ibiddaan isin hin adabu ture. Inni nama jaalatu hin adabu waan ta'eef. Inumaa isin akkuma namoota biraati; nama isin irraa toltuu hojjate jannataan mindeessa. Nama yakka hojjate immoo ibiddaan adaba. Rabbiin tola Isaatiin abbaa fedheef araarama; abbaa fedhe immoo haqa isaatiin adaba. Mootummaan samii, dachiifi wanti jidduu isaan lamaanii kan Rabbii qofa. Deebiinis garuma Isaa qofa.

(19) Yaa abbootii kitaabaa yahuudaafi nasaaraa irraa taatan booda ergamoonni citanii namoonni akkaan itti haajomanii ergamaan keenya Muhammad (saw) isinitti dhufe. Innis akka isin diiggattanii 'ergamaan jannataan nu gammachiisuufi adabbii Rabbii nu sodaachisu nutti hin dhufne' hin jenneefi. Dhugumatti Muhammad (saw) mindaa Rabbiitiin isin gammachiisaa adabbii Isaa irraa dinniinaa ta'ee isinitti dhufeera. Rabbiin waan hunda irratti danda'aadha. Homaa Isa hin dadhabsiisu. Dandeettii Isaa irraa tokko ergamoota ergee Muhammadiin (saw) isaan goolabuudha.

(20) Yaa ergamichaa! Ogga Muusaan ummata isaa Banii Israa'iiliin 'yaa ummata kiyya! Tola Rabbiin isin irratti oolee nabiyyoota gara qajeelumaa isin waaman isin irraa godhee erga yeroo dheeraaf gabroota turtanii mootii dhimma keessan to'attanu isin godhee qananii isaa irraa waan aalama bara keessanii tokkoofuu hin kennin isiniif kenne' jedhe ummataaf dubbadhu.

(21) Muusaan ni jedhe: 'yaa ummata kiyya! Dachii qulqulleeffamtuu (Baytal Maqdisiifi naannoo ishee) kan Rabbiin ishee seenuufi kaafiroota achi keessa jiran loluu waadaa isiniif gale san seenaa. Warra boonan fuulduratti hin cabinaa; oggas deebiin keessan addunyaafi aakhiraatti hoongoo ta'a.

(22) Ummanni isaa 'yaa Muusa! dachii qulqulleeffamtuu keessa ummata humna qabaniifi of tuultotatu jiru. Kun ishee seenuu irraa nu dhorga. Hanga warri kun keessa jiranuun ishee hin seennu. Nuti isaaniin loluudhaaf tooftaafi humna hin qabnu. Yoo isaan ishee irraa bahan nuti keessa seenna' jedhan.

(23) Namni lama kan Rabbiin sodaatan sahaabaa Muusaa irraa kan Rabbiin isaan qanansiise ummata isaanii jecha Muusaa qeebaluutti kaasanii 'warra of tuultota irratti hulaadhaan seenaa. Yeroo hulaa cabsitanii seentan isin eeyyama Rabbiitiin isaan ni mo'attu. Yoo Mu'uminoota dhugaa taataniif Rabbirratti qofa hirkadhaa; iimaanni Rabbirratti hirkachuu dirqama godha' jedhan

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Rabbiin Banii Israa'iil irraa namoota kafaran namummaa irraa isaan jijjiiruun kijiba isaanii kan 'nuti ilmaaniifi jaalalloo
- Rabbiiti' jedhan san dhara taasisa.
- Rabbirratti hirkachuufi Isarratti of amanuun tumsa argachuudhaaf sababa.
- Aayatoonni baay'een haala badaa Banii Israa'iil irraa dinniintu dhufteetti.
- Rabbiin sodaachuun ni'imaan gabricha irratti buufamuuf sababa. Ni'imaan guddaan immoo isaan ajajamuuf qajeelchuudha.

قَالُواْ يَٰمُوسَىٰٓ إِنَّا لَن نَّدۡخُلَهَآ أَبَدٗا مَّا دَامُواْ فِيهَا فَٱذۡهَبۡ
أَنتَ وَرَبُّكَ فَقَٰتِلَآ إِنَّا هَٰهُنَا قَٰعِدُونَ ٢٤ قَالَ رَبِّ إِنِّي
لَآ أَمۡلِكُ إِلَّا نَفۡسِي وَأَخِيۖ فَٱفۡرُقۡ بَيۡنَنَا وَبَيۡنَ ٱلۡقَوۡمِ
ٱلۡفَٰسِقِينَ ٢٥ قَالَ فَإِنَّهَا مُحَرَّمَةٌ عَلَيۡهِمۡۛ أَرۡبَعِينَ سَنَةٗۛ
يَتِيهُونَ فِي ٱلۡأَرۡضِۚ فَلَا تَأۡسَ عَلَى ٱلۡقَوۡمِ ٱلۡفَٰسِقِينَ
٢٦ ۞ وَٱتۡلُ عَلَيۡهِمۡ نَبَأَ ٱبۡنَيۡ ءَادَمَ بِٱلۡحَقِّ إِذۡ قَرَّبَا قُرۡبَانٗا فَتُقُبِّلَ الحزب ١٢
مِنۡ أَحَدِهِمَا وَلَمۡ يُتَقَبَّلۡ مِنَ ٱلۡأٓخَرِ قَالَ لَأَقۡتُلَنَّكَۖ
قَالَ إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ ٱللَّهُ مِنَ ٱلۡمُتَّقِينَ ٢٧ لَئِنۢ بَسَطتَ إِلَيَّ يَدَكَ
لِتَقۡتُلَنِي مَآ أَنَا۠ بِبَاسِطٖ يَدِيَ إِلَيۡكَ لِأَقۡتُلَكَۖ إِنِّيٓ أَخَافُ ٱللَّهَ
رَبَّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٢٨ إِنِّيٓ أُرِيدُ أَن تَبُوٓأَ بِإِثۡمِي وَإِثۡمِكَ فَتَكُونَ
مِنۡ أَصۡحَٰبِ ٱلنَّارِۚ وَذَٰلِكَ جَزَٰٓؤُاْ ٱلظَّٰلِمِينَ ٢٩ فَطَوَّعَتۡ
لَهُۥ نَفۡسُهُۥ قَتۡلَ أَخِيهِ فَقَتَلَهُۥ فَأَصۡبَحَ مِنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ ٣٠
فَبَعَثَ ٱللَّهُ غُرَابٗا يَبۡحَثُ فِي ٱلۡأَرۡضِ لِيُرِيَهُۥ كَيۡفَ يُوَٰرِي
سَوۡءَةَ أَخِيهِۚ قَالَ يَٰوَيۡلَتَىٰٓ أَعَجَزۡتُ أَنۡ أَكُونَ مِثۡلَ هَٰذَا
ٱلۡغُرَابِ فَأُوَٰرِيَ سَوۡءَةَ أَخِيۖ فَأَصۡبَحَ مِنَ ٱلنَّٰدِمِينَ ٣١

(24) Ummanni Muusaa ajaja nabiyyii isaanii faallessuu itti fufanii ‘yaa Muusa! Nuti hanga isaan keessa jiranutti magaalattii hin seennu. Atiifi Rabbiin kee deemaatii of tuultotaan lolaa; nuti bakkuma kana teenya’ jedhan.

(25) Muusaan Rabbii isaatiin ‘yaa Rabbiin ani mataa kootiifi obboleessa kiyya Haaruun irratti malee taayitaa homaa hin qabu; jidduu keenyaafi jidduu ummata ajaja kee irraa fincilanii adda baasi’ jedhe.

(26) Rabbiin Muusaadhaan ‘Rabbiin Banii Israa’iil irratti waggaa afurtamaaf dachii qulqulleeffamtuu seenuu haraama godheera. Yeroo hanga kana gammoojjii keessa badanii dhama’u. Ummata ajaja Rabbii irraa bahaniif hin gaddin. Adabbii irraa wanti isaan mudatu sababa yakkaafi dilii isaaniiti’ jedheen.

(27) Yaa ergamichaa! Yahuudota nama jibbanuufi miidhaa raawwatan kanarratti seenaa ilmaan Aadam lamaanii, Qaabiiliifi Haabiil dhugaa shakkii hin qabneen itti himi. Ogga isaan lamaanuu wareegama ittiin gara Rabbitti dhihaatan dhiheessan Rabbiin wareegama isa Haabiil dhiheesse sababa inni Rabbiin sodaatuuf qeebalee kan Qaabiil immoo waan inni Rabbiin hin sodaanneef qeebaluu dide. Hisdii irraa kan ka’e Qaabiil wareegamni Haabiil qeebalamuu mormee ‘sin ajjeesa’ jedheen. Haabiilis ni jedhe: ‘kan Rabbiin qeebalu nama Isa sodaatu irraayi;

(28) Yoo ati na ajjeesuu feetee harka kee natti diriirsite gocha keetiin galata siif hin deebisu. Kun immoo luynummaadhaafii miti. Garuu Rabbii gooftaa aalamaan sodaadha. ‘

(29) Isa dinniinuuf jecha ni jedhe: ‘ani akka ati miidhaafi diinummaan na ajjeeftee dilii kee irratti kiyya dabalattee warra ibiddaa kan Guyyaa Qiyaamaa ishee seenan irraa taatun fedha. Mindaan kun mindaa warra daangaa taraniiti. Ani si ajjeesee warra sana irraa ta’uu hin fedhu. ‘

(30) Lubbuun isaa kan hamtuutti ajajju Qaabiilitti obboleessa isaa Haabiiliin ajjeesuu bareechitee miidhaadhaan isa ajjeesee sababa sanaa warra carraa isaa addunyaafi aakhiraa balleessan irraa ta’e.

(31) Simbira allaattii biraa awwaaluuf dachii qotu fuuldura isaatti ergee akka qaama obboleessa isaa itti dhoksu Rabbiin isa barsiise. Warra gaddan (sheena’an) irraa ta’e.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Ergamaa faallessuun adabbii dirqama godha; kun akkuma Banii Israa’iil irraa argamnaan Tiihii keessa dhama’aniidha.
- Seenaan ilmaan Aadam lamaan diliin jalqaba dachii irratti argame hisdiifi zulmii akka ta’e agarsiisa. Isatu miidhaafi dhiiga haraama dhangalaasuu nama hoongessutti dhaqqabsiise.
- Gaabbiin booda nama yakka hojjatuuti.
- Namni waan badaa karaa godhe yookiin itti kakaase isaaf fakkii badii nama isa hordofeetu jira.

مِنْ أَجْلِ ذَٰلِكَ كَتَبْنَا عَلَىٰ بَنِيٓ إِسْرَٰٓءِيلَ أَنَّهُۥ مَن قَتَلَ
نَفْسًۢا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِى ٱلْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ
ٱلنَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَآ أَحْيَا ٱلنَّاسَ
جَمِيعًا ۚ وَلَقَدْ جَآءَتْهُمْ رُسُلُنَا بِٱلْبَيِّنَٰتِ ثُمَّ إِنَّ كَثِيرًا
مِّنْهُم بَعْدَ ذَٰلِكَ فِى ٱلْأَرْضِ لَمُسْرِفُونَ ٣٢ إِنَّمَا
جَزَٰٓؤُا۟ ٱلَّذِينَ يُحَارِبُونَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَيَسْعَوْنَ فِى
ٱلْأَرْضِ فَسَادًا أَن يُقَتَّلُوٓا۟ أَوْ يُصَلَّبُوٓا۟ أَوْ تُقَطَّعَ أَيْدِيهِمْ
وَأَرْجُلُهُم مِّنْ خِلَٰفٍ أَوْ يُنفَوْا۟ مِنَ ٱلْأَرْضِ ۚ ذَٰلِكَ
لَهُمْ خِزْىٌ فِى ٱلدُّنْيَا ۖ وَلَهُمْ فِى ٱلْءَاخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ
٣٣ إِلَّا ٱلَّذِينَ تَابُوا۟ مِن قَبْلِ أَن تَقْدِرُوا۟ عَلَيْهِمْ ۖ فَٱعْلَمُوٓا۟
أَنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ٣٤ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱتَّقُوا۟
ٱللَّهَ وَٱبْتَغُوٓا۟ إِلَيْهِ ٱلْوَسِيلَةَ وَجَٰهِدُوا۟ فِى سَبِيلِهِۦ
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ٣٥ إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ لَوْ أَنَّ لَهُم
مَّا فِى ٱلْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُۥ مَعَهُۥ لِيَفْتَدُوا۟ بِهِۦ مِنْ
عَذَابِ يَوْمِ ٱلْقِيَٰمَةِ مَا تُقُبِّلَ مِنْهُمْ ۖ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ٣٦

(32) Sababa Qaabiil obboleessa isaa ajjeeseef jecha ‘namni lubbuu tokko sababa gumaa yookiin kufriidhaan dachii keessa balleessuutiin maleetti ajjeese akka waan namoota hunda ajjeeseeti; kunis isa bira nama qulqulluufi kaan adda baasuun waan hin jirreefi. Namni lubbuu Rabbiin ajjeesuu dhorge tokko ajjeesuun haraama jechuu amanee ajjeesuu irraa dhiise akka waan namoota hunda fayyaa godheeti. Hojii isaa keessa nagaa isaan godhuutu jira waan ta’eefi’ kan jedhu Banii Israa’iilitti beeksifne. Ergamoonni keenya Banii Israa’iilitti ragaa ifaadhaan dhufteetti. Kanuma waliin baay’een isaanii yakka hojjachuufi ergamoota isaanii faallessuudhaan daangaa Rabbii taroodha.

(33) Booddeen warra Rabbiifi ergamaa Isaatiin lolan, diinummaafi gocha dachii keessa balleessu kan akka ajjeechaa, qabeenya saamuufi karaa kutuu dirree baasan ajjeefamuu, fannifamuu, yookiin harki isaanii mirgaa miila bitaa waliin kutamuu ergasii yoo itti deebi’e harki isaa bitaafi miilli isaa mirgaa kutamuu yookiin biyya irraa ari’amuu malee hin jiru. Adabbiin kun addunyaa irratti isaaniif xinneenya. Isaaniif aakhiraatti adabbii guddaatu jira.

(34) Warra isiniin lolan kana irraa warra odoo isin isaan hin to’atin tawbatan malee; isaan erga tawbatanii Rabbiin isaaniif araaramaa isaan mararfataa ta’uu beekaa. Rahmata isaa irraa tokko adabbii isaan irraa kuffisuudha.

(35) Yaa warra Rabbitti amantanii ergamaa isaa hordoftan! Ajaja Isaa guutuufi dhorgaa Isaa dhiisuudhaan Rabbiin sodaadhaa. Waan inni isin ajaje hojjachuufi kan inni isin dhorge irraa fagaachuudhaan dhiheenya isaa barbaadaa. Jaalala Rabbii barbaachaaf kaafirootaan qabsaa’aa. Kanaan milkaa’uun keessan haqiiqaadha.

(36) Warri Rabbiifi ergamoota Isaatti kafaran odoo wanti dachii keessaa hundiifi fakkaataan isaa kan biroo sanaa waliin jiraatee isaaniif kennamnaan Guyyaa Qiyaamaa ittiin adabbii Rabbii irraa of furuuf dhiheessanii fidaan sun isaan irraa hin qeebalamu. Isaaniif adabbii laalessaatu jira.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Lubbuun namaa kabajamaadha; namni tokkoon ishee tikse akka waan hunda namaa tikseeti. Namni tokkoon ishee balleesse yookiin rakkise immoo akka waan gocha kana namoota hundarratti raawwateeti.
- Adabbiin namoota Rabbiifi ergamaa Isaatiin lolanuu kan ajjeechaa, qabeenya saamuufi karaa kutuudhaan dachii irra balleessanuu ajjeefamuu, fannifamuu, miilaafi harka isaa wal faallaan kutuu yookiin biyya irraa ari’uudha. Kun haala gocha isaan irraa mullateetiini.
- Tawbaan warra loltootaafi karaa kutanuu yoo odoo mootiin isaan hin to’atin ta’e isaaniif dhiisuu dirqama godha.

يُرِيدُونَ أَن يَخْرُجُواْ مِنَ ٱلنَّارِ وَمَا هُم بِخَٰرِجِينَ مِنْهَاۖ
وَلَهُمْ عَذَابٞ مُّقِيمٞ ٣٧ وَٱلسَّارِقُ وَٱلسَّارِقَةُ فَٱقْطَعُوٓاْ
أَيْدِيَهُمَا جَزَآءَۢ بِمَا كَسَبَا نَكَٰلٗا مِّنَ ٱللَّهِۗ وَٱللَّهُ عَزِيزٌ
حَكِيمٞ ٣٨ فَمَن تَابَ مِنۢ بَعْدِ ظُلْمِهِۦ وَأَصْلَحَ فَإِنَّ ٱللَّهَ
يَتُوبُ عَلَيْهِۚ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٞ رَّحِيمٌ ٣٩ أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ ٱللَّهَ
لَهُۥ مُلْكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ يُعَذِّبُ مَن يَشَآءُ وَيَغْفِرُ
لِمَن يَشَآءُۗ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٖ قَدِيرٞ ٤٠ ۞ يَٰٓأَيُّهَا الحزب ١٢
ٱلرَّسُولُ لَا يَحْزُنكَ ٱلَّذِينَ يُسَٰرِعُونَ فِي ٱلْكُفْرِ مِنَ
ٱلَّذِينَ قَالُوٓاْ ءَامَنَّا بِأَفْوَٰهِهِمْ وَلَمْ تُؤْمِن قُلُوبُهُمْۛ وَمِنَ
ٱلَّذِينَ هَادُواْۛ سَمَّٰعُونَ لِلْكَذِبِ سَمَّٰعُونَ لِقَوْمٍ
ءَاخَرِينَ لَمْ يَأْتُوكَۖ يُحَرِّفُونَ ٱلْكَلِمَ مِنۢ بَعْدِ مَوَاضِعِهِۦۖ
يَقُولُونَ إِنْ أُوتِيتُمْ هَٰذَا فَخُذُوهُ وَإِن لَّمْ تُؤْتَوْهُ
فَٱحْذَرُواْۚ وَمَن يُرِدِ ٱللَّهُ فِتْنَتَهُۥ فَلَن تَمْلِكَ لَهُۥ مِنَ ٱللَّهِ
شَيْـًٔاۚ أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ لَمْ يُرِدِ ٱللَّهُ أَن يُطَهِّرَ قُلُوبَهُمْۚ لَهُمْ
فِي ٱلدُّنْيَا خِزْيٞۖ وَلَهُمْ فِي ٱلْأٓخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٞ ٤١

(37) Yeroo ibidda seenan ishee keessaa bahuu fedhu. Sun akkamitti isaaniif argama? Ishee irraa hin bahanu. Isaaniif adabbii yeroo hundaatu jira.
Rabbiin erga murtii namoota mul'isanii qabeenya namaa saamanii dubbatee kan warra dhoskanii fudhatanuu dubbachuutti seene. Ni jedhe:
(38) Hattuu dhiiraafi dubartii sababa isaan qabeenya namaa haqaan alatti fudhataniif isaan mindeessuufi adabbii Rabbiin biraa ta'e harka isaanii mirgaa muraa. Kun isaaniifi namoota biraas ni dinniina. Rabbiin injifataa homaa Isa hin mo'anneedha. Murtiifi sharii'aa Isaa keessattis ogeessa.
(39) Namni hanna irraa gara Rabbitti tawbatee hojii isaa gaaromse Rabbiin tola Isaa irraa tawbaa Isaa ni qeebala. Kunis sababa Rabbiin gabroota Isaa yakka warra tawbatee kan araaramuufi isaan mararfata ta'eeti. Garuu yeroo inni gara abbaa murtii gahe haddiin irraa hin kufu.
(40) Yaa ergamichaa! Mootummaan samiifi dachii kan Rabbii ta'uu barteetta. Waan fedhe isaan keessatti dalaga. Abbaa fedhe ni adaba. Abbaa fedheef immoo tola isaatiin araarama. Rabbiin waan hunda irratti danda'aadha. Homaa Isa hin dadhabsiisu.
(41) Yaa ergamichaa! Munaafiqoota irraa warri afaan isaaniitiin amanneerra jedhanii qalbii isaaniitiin hin amanin si aarsuuf jecha gocha kufrii mullifachuutti ariifatanu si hin gaddisiisin. Yahuudota irraas warri matootii isaanii warra sirraa dugda galetti hidhachuuf jecha kijiba gurguddoo isaaniitti gurra kennanii isa qeebalanu si hin gaddisiisin. Haasaa Rabbii Tawraatiin keessa jiru waan fedhii isaaniitiin wal galutti jallisu. Hordoftoota isaaniitiin 'yoo murtiin Muhammad (saw) fedhii keessan hordofe isa qeebalaa; yoo ishee faallesse irraa eeggadhaa' jedhu. Nama Rabbiin isa jallisuu fedhe kan jallina isarraa deebisu hin argitu. Yahuudotaafi munaafiqoota irraa warri haala kanaan ibsaman isaan warra Rabbiin qalbii isaanii kufrii irraa qulqulleessuu hin feeneedha. Isaaniif addunyaa irratti xinneenyatu jira. Aakhiraatti immoo adabbii guddaatu jira. Innis adabbii ibiddaati.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Iccitii adabbiin hannaa kaa'ameef. Innis hattuu qabeenya namaa irratti daangaa taruu dhorguu, namoota biraas hojii akkasii irraa dinniinuudha.
- Tawbaan hattuu yoo abbaa murtii bira hin gahin ni qeebalama. Meeshaa sana immoo ni deebisa. Yeroo abbaa murtii bira ga'e murtiin dirqama ta'a.
- Daa'iin kufrii, mariifi tooftaa namoota garii irraa arguudhaan gaddaafi yaada keessa seenuu hin qabu. Rabbiin tooftaa isaanii ni balleessa.
- Munaafiqoonni iimaana himachuu waliin kufrii isaanii mul'isanii Mu'uminoota dallansiisuuf bolollii qabu.

سَمَّٰعُونَ لِلۡكَذِبِ أَكَّٰلُونَ لِلسُّحۡتِۚ فَإِن جَآءُوكَ
فَٱحۡكُم بَيۡنَهُمۡ أَوۡ أَعۡرِضۡ عَنۡهُمۡۖ وَإِن تُعۡرِضۡ عَنۡهُمۡ فَلَن
يَضُرُّوكَ شَيۡـٔٗاۖ وَإِنۡ حَكَمۡتَ فَٱحۡكُم بَيۡنَهُم بِٱلۡقِسۡطِۚ
إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلۡمُقۡسِطِينَ ٤٢ وَكَيۡفَ يُحَكِّمُونَكَ
وَعِندَهُمُ ٱلتَّوۡرَىٰةُ فِيهَا حُكۡمُ ٱللَّهِ ثُمَّ يَتَوَلَّوۡنَ مِنۢ بَعۡدِ
ذَٰلِكَۚ وَمَآ أُوْلَٰٓئِكَ بِٱلۡمُؤۡمِنِينَ ٤٣ إِنَّآ أَنزَلۡنَا ٱلتَّوۡرَىٰةَ
فِيهَا هُدٗى وَنُورٞۚ يَحۡكُمُ بِهَا ٱلنَّبِيُّونَ ٱلَّذِينَ أَسۡلَمُواْ
لِلَّذِينَ هَادُواْ وَٱلرَّبَّٰنِيُّونَ وَٱلۡأَحۡبَارُ بِمَا ٱسۡتُحۡفِظُواْ مِن
كِتَٰبِ ٱللَّهِ وَكَانُواْ عَلَيۡهِ شُهَدَآءَۚ فَلَا تَخۡشَوُاْ ٱلنَّاسَ
وَٱخۡشَوۡنِ وَلَا تَشۡتَرُواْ بِـَٔايَٰتِي ثَمَنٗا قَلِيلٗاۚ وَمَن لَّمۡ يَحۡكُم
بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡكَٰفِرُونَ ٤٤ وَكَتَبۡنَا
عَلَيۡهِمۡ فِيهَآ أَنَّ ٱلنَّفۡسَ بِٱلنَّفۡسِ وَٱلۡعَيۡنَ بِٱلۡعَيۡنِ وَٱلۡأَنفَ
بِٱلۡأَنفِ وَٱلۡأُذُنَ بِٱلۡأُذُنِ وَٱلسِّنَّ بِٱلسِّنِّ وَٱلۡجُرُوحَ
قِصَاصٞۚ فَمَن تَصَدَّقَ بِهِۦ فَهُوَ كَفَّارَةٞ لَّهُۥۚ وَمَن
لَّمۡ يَحۡكُم بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلظَّٰلِمُونَ ٤٥

(42) Yahuudonni kun baay'inaan kijiba dhaggeeffatu; qabeenya haraama akka dhalaa baay'inaan nyaatu. Yaa ergamichaa! Yoo gara kee murtii barbaadan yoo feeteef isaanii murteessi; yoo feetes dhiisi. Lamaanuu filannoo keeti. Yoo isaanii murteessuu dhiifte homaa si hin miidhanu. Yoo jidduu isaaniitti murteessite immoo odoma isaan warra miidhaafi diina ta'anuu haqaan murteessi. Rabbiin warra murtii keessatti haqa hojjatan ni jaalata. Odoma warri murteeffatu diina ta'eeyyuu.

(43) Dhimmi warra kanaa baay'ee nama dinqa. Isaan sitti kafaruu waliin murtiin kee fedhii isaaniitiin wal galuu danda'a jedhanii si biratti murteeffatu. Isaan bira Tawraatiin kan ishee keessa murtiin Rabbii jirutu jira. Sana boodas yoo murtiin kee fedhii isaaniitiin wal galuu dide irraa garagalu. Waan kitaaba isaanii keessa jirutti kafaruufi murtii kee irraa deebi'uu walitti qabatan. Hojiin warra kanaa hojii Mu'uminootaatii miti. Isaan warra sitti amanan irraas miti.

(44) Nuti Tawraatiin kan ishee keessa qajeelfamni khayrii jiru, ifaa ittiin ibsatamu taasifnee Muusaa irratti buufne. Nabiyyoonni Banii Israa'iil warri Rabbiif ajajaman ittiin murteessu; akkasumas beektoleen warri kitaaba Rabbiin isaan eegsise irratti namoota leenjisan isheedhaan murteessu. Isaan dhugaa ta'uu isaas ragaa bahu. Namoonnis dhimma isaanii keessatti gara isaanii deebi'u. Yaa Yahuudotaa! Namoota hin sodaatinaa; ana qofa sodaadhaa. Seera Rabbiitiin murteessuu dhiiftanii mallaqa xiqqoo kan akka taayitaa, kabajaa yookiin qabeenyaatiin hin jijjiirratinaa. Namni waan Rabbiin buuseen murteessuu dhiisuu halaala godhate yookiin kan biraa isarra caalchise yookiin wal qixa jedhee ittiin murteessuu dhiise dhugumatti isaan kaafiroota.

(45) Yahuudota irratti Tawraatiin keessatti namni beekaa haqaan maleetti nafsii tokko ajjeese ittiin ajjeefama; namni ija baase ijatu baafama; namni funyaan mure funyaan isaatu murama; namni ilkaan cabse ilkaan isaatu cabsamaa murteessine. Ishee keessatti madaa irrattis abbaan madeesse fakkiidhuma sanaan madeeffamaa isaan irratti murteessine. Namni namoota miidhaa hojjatan kanaaf dhiifama godhe dhiifamni isaa kun badii isaa harcaasa. Namni waa'ee gumaafi kan biraa keessattillee kitaaba Rabbiitiin hin murteessine inni daangaa Rabbii taraadha.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Garii amaloota yahuudaa kan akka kijibaa, dhala nyaachuufi sharii'aa Rabbiitiin murteeffachuu lakkaa'uutu keessa jira.
- Kun jallina isaanii ibsuufi isaan irraa dinniinuutu keessa jira.
- Lubbuufi madaa keessatti gumaan haqaa sharii'aa ta'uutu jira. Inni waan Rabbiin namoota nuun duraa irratti murteesseedha.
- Gumaa dhiisanii irra taruutti kaasuun keessa jira. Mindaan ishee badii harcaasuu waan ta'eef guddaadha.
- Gumaafi kan biroo keessatti sharii'aa Rabbiitiin ala murteeffachuu irraa dinniinuutu jira.

وَقَفَّيۡنَا عَلَىٰٓ ءَاثَٰرِهِم بِعِيسَى ٱبۡنِ مَرۡيَمَ مُصَدِّقٗا لِّمَا بَيۡنَ يَدَيۡهِ
مِنَ ٱلتَّوۡرَىٰةِۖ وَءَاتَيۡنَٰهُ ٱلۡإِنجِيلَ فِيهِ هُدٗى وَنُورٞ وَمُصَدِّقٗا
لِّمَا بَيۡنَ يَدَيۡهِ مِنَ ٱلتَّوۡرَىٰةِ وَهُدٗى وَمَوۡعِظَةٗ لِّلۡمُتَّقِينَ ٤٦
وَلۡيَحۡكُمۡ أَهۡلُ ٱلۡإِنجِيلِ بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ فِيهِۚ وَمَن لَّمۡ يَحۡكُم
بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡفَٰسِقُونَ ٤٧ وَأَنزَلۡنَآ إِلَيۡكَ
ٱلۡكِتَٰبَ بِٱلۡحَقِّ مُصَدِّقٗا لِّمَا بَيۡنَ يَدَيۡهِ مِنَ ٱلۡكِتَٰبِ
وَمُهَيۡمِنًا عَلَيۡهِۖ فَٱحۡكُم بَيۡنَهُم بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُۖ وَلَا تَتَّبِعۡ أَهۡوَآءَهُمۡ
عَمَّا جَآءَكَ مِنَ ٱلۡحَقِّۚ لِكُلّٖ جَعَلۡنَا مِنكُمۡ شِرۡعَةٗ وَمِنۡهَاجٗاۚ
وَلَوۡ شَآءَ ٱللَّهُ لَجَعَلَكُمۡ أُمَّةٗ وَٰحِدَةٗ وَلَٰكِن لِّيَبۡلُوَكُمۡ
فِي مَآ ءَاتَىٰكُمۡۖ فَٱسۡتَبِقُواْ ٱلۡخَيۡرَٰتِۚ إِلَى ٱللَّهِ مَرۡجِعُكُمۡ جَمِيعٗا
فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمۡ فِيهِ تَخۡتَلِفُونَ ٤٨ وَأَنِ ٱحۡكُم بَيۡنَهُم
بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ وَلَا تَتَّبِعۡ أَهۡوَآءَهُمۡ وَٱحۡذَرۡهُمۡ أَن يَفۡتِنُوكَ عَنۢ
بَعۡضِ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ إِلَيۡكَۖ فَإِن تَوَلَّوۡاْ فَٱعۡلَمۡ أَنَّمَا يُرِيدُ ٱللَّهُ أَن يُصِيبَهُم
بِبَعۡضِ ذُنُوبِهِمۡۗ وَإِنَّ كَثِيرٗا مِّنَ ٱلنَّاسِ لَفَٰسِقُونَ ٤٩ أَفَحُكۡمَ
ٱلۡجَٰهِلِيَّةِ يَبۡغُونَۚ وَمَنۡ أَحۡسَنُ مِنَ ٱللَّهِ حُكۡمٗا لِّقَوۡمٖ يُوقِنُونَ ٥٠

(46) Faana nabiyyoota Banii Israa'iil irra Iisaa ilma Maryam kan waan Tawraatiin keessa jirutti amanaafi isheedhaan murteessaa ta'e hordofsiifne. Injiiliin kan qajeelfama haqaa qabu, ragaa shakkii hunda dhabamsiisu, ahkaama rakkoo qabu furuufi waan baay'ee keessatti ahkaama Tawraatiin keessa jiranuun kan wal galu isaaf kennine. Injiiliin qajeelfama ittiin qajeelanuufi wantoota haraama hojjachuu irraa dinniinu goone.

(47) Nasaaronni waan nuti Injiiliin keessatti buufnetti haa amananu. Dhugaa ta'uu Muhammad (saw) kan odoo isaan hin ergamin achitti dubbatames ittiin haa murteessanu. Namoonni waan Rabbiin buuseen hin murteessin isaan ajaja Rabbii irraa fanciltoota. Rabbiin yeroma Tawraatiifi Injiiliin dubbatee isaan faarsee ka'u Qur'aana dubbatee isa faarse. Ni jedhe:

(48) Yaa ergamichaa! Qur'aana dhugaa mamiin isa keessa hin jirree gara keetti buufne. Rabbiin biraa ta'uu isaa keessa shakkiin hin jiru. Kitaabota isaan dura turan dhugoomsaafi tiksaadha. Wanti isaan wal gale dhugaadha; wanti isa faallesse immoo kijiba. Waan Rabbiin isa keessatti gara keetti buuseen jidduu namootaatti murteessi. Dhugaa isa Rabbiin sirratti buuse dhiiftee fedhii ishee isaan qabatan hin hordofin. Ummata hundaafuu sharii'aa irraa ahkaama ittiin hojjatanuufi karaa sirrii ittiin qajeelan gooneerra. Rabbiin odoo sharii'aa hundaa tokko godhuu fedhee silaa tokko taasisa ture. Garuu inni ummata hundaawuu mokkoree warra Rabbiin ajajamu ifa galchuuf jecha shariia'aa addatti kenne. Toltuu hojjachuufi hamtuu dhiisuutti ariifadhaa. Deebiin keessan Guyyaa Qiyaamaa gara Rabbii qofa. Waan isin isa keessatti wal dhabaa turtan isiniif himuuf jira. Hojii isin hojjattan irrattis isin mindeessa.

(49) Yaa ergamichaa! Waan Rabbiin sirratti buuseen jidduu isaaniitti murteessi. Yaada isaanii kan fedhii hordofuu irraa madde hin hordofin. Garii waan Rabbiin sirratti buusee irraa si jallisuu isaanii irraa eeggadhu. Kana gochuuf qabsaa'uu irraa hin gabaabbatanu. Yoo isaan waan Rabbiin sirratti buuseen murteeffachuu irraa duuba deebi'an, Rabbiin addunyaa irratti garii yakka isaaniitiin isaan adabuu fedhuu beeki. Hunda irrattuu aakhiraatti isaan adaba. Namoonni baay'een ajaja Rabbii irraa finciltoota.

(50) Sila murtii warra wallaalaa sanama gabbaranuu kan fedhii isaaniitiin waa murteessanuu barbaacha murtii kee irraa gara galuu? Warra mirkaneeffatanii waan Rabbiin ergamaa Isaa irratti buuse hubatanuuf wanti tokkollee hanga Rabbii murtii gaarii qabu hin jiru.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Nabiyyoonni bu'uura amantii keessatti wal galu; garuu damee sharii'aa isaanii garii keessatti adda ta'uun isaanii ni mala.
- Sharii'aa Rabbitti murteeffachuufi fedhii isaan ala jiru irraa gara galuun dirqama ta'uu;
- Murtiifi aadaa warra wallaalaatiin murteeffachuu arrabse.

نصف الحزب ١٢

۞ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَتَّخِذُوا۟ ٱلْيَهُودَ وَٱلنَّصَـٰرَىٰٓ أَوْلِيَآءَ ۘ بَعْضُهُمْ
أَوْلِيَآءُ بَعْضٍ ۚ وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُۥ مِنْهُمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ
ٱلظَّـٰلِمِينَ ﴿٥١﴾ فَتَرَى ٱلَّذِينَ فِى قُلُوبِهِم مَّرَضٌ يُسَـٰرِعُونَ فِيهِمْ يَقُولُونَ
نَخْشَىٰٓ أَن تُصِيبَنَا دَآئِرَةٌ ۚ فَعَسَى ٱللَّهُ أَن يَأْتِىَ بِٱلْفَتْحِ أَوْ أَمْرٍ مِّنْ عِندِهِۦ
فَيُصْبِحُوا۟ عَلَىٰ مَآ أَسَرُّوا۟ فِىٓ أَنفُسِهِمْ نَـٰدِمِينَ ﴿٥٢﴾ وَيَقُولُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟
أَهَـٰٓؤُلَآءِ ٱلَّذِينَ أَقْسَمُوا۟ بِٱللَّهِ جَهْدَ أَيْمَـٰنِهِمْ ۙ إِنَّهُمْ لَمَعَكُمْ ۚ حَبِطَتْ
أَعْمَـٰلُهُمْ فَأَصْبَحُوا۟ خَـٰسِرِينَ ﴿٥٣﴾ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مَن يَرْتَدَّ
مِنكُمْ عَن دِينِهِۦ فَسَوْفَ يَأْتِى ٱللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُۥٓ أَذِلَّةٍ
عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى ٱلْكَـٰفِرِينَ يُجَـٰهِدُونَ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَلَا
يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَآئِمٍ ۚ ذَٰلِكَ فَضْلُ ٱللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَآءُ ۚ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ
عَلِيمٌ ﴿٥٤﴾ إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱلَّذِينَ يُقِيمُونَ
ٱلصَّلَوٰةَ وَيُؤْتُونَ ٱلزَّكَوٰةَ وَهُمْ رَٰكِعُونَ ﴿٥٥﴾ وَمَن يَتَوَلَّ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ
وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ فَإِنَّ حِزْبَ ٱللَّهِ هُمُ ٱلْغَـٰلِبُونَ ﴿٥٦﴾ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟
لَا تَتَّخِذُوا۟ ٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُوا۟ دِينَكُمْ هُزُوًا وَلَعِبًا مِّنَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟
ٱلْكِتَـٰبَ مِن قَبْلِكُمْ وَٱلْكُفَّارَ أَوْلِيَآءَ ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿٥٧﴾

(51) Yaa warra Rabbitti amantanii ergamaa isaa hordoftan! Yahuudaafi nasaaraa irraa jaalalloo ofitti aanfattan hin godhatinaa. Yahuudonni kan isaan jaalallee godhatan warra amantii isaaniirra jiranuudha; nasaaraanis akkasuma. Garee lamaanuu isin diina godhachuun walitti qaba. Namni isin irraa isaan jaalalloo godhate lakkoofsa isaanii keessa seena. Rabbiin warra miidhaa raawwatan sababa isaan kaafiroota jaalalloo godhataniif jecha hin qajeelchu.

(52) Yaa ergamichaa! Munaafiqoota warra iimaana dadhabaa kan isaan yahuudaafi nasaaraa 'warri kun mo'atanii biyyi kan isaanii taanaan isaan irraa wanti nu jibbisiisu nu mudachuutu mala' jedhaa jaalalloo godhachuuf ariifatan argita. Rabbiin mo'annaa ergamaa Isaatiifi Mu'uminootaaf gochuudhaan yookiin amrii isa biraa ta'e kan roorroon yahuudaafi warra jaalallee isaan godhatanuu deebisuun haqiiqaadha. Warri isaan jaalalloo godhatan munaafiqummaa qalbii isaanii keessa dhoksatan irratti gaabboo (sheena'oo) ta'u. Sababa wanti isaan itti rarra'an dadhabaa ta'eef.

(53) Mu'uminoonni haala munaafiqootaa kana dinqisiifatanii 'warri kun isaan kakatanii Yaa Mu'uminootaa! Nuti iimaana, tumsaafi jaalala keessatti isinii waliin jirra' jedhan mitii? Hojiin isaanii baddee kaayyoon isaanii isaan taruufi adabbiin isaanii qophaa'uudhaan hoonga'oo ta'an.

(54) Yaa warra Rabbitti amantanii ergamaa isaa hordoftan! Namni amantii isaa irraa gara kufriitti deebi'e Rabbiin ummata biraa kan isaan jaalatuufi isaan Isa jaalatan ni fida. Isaan Mu'uminootaaf gara laafoo, kaafiroota irratti ciccimoodha. Qabeenyaafi lubbuu isaaniitiin akka jechi Rabbii ol ta'uuf qabsaa'u. Waan jaalala uumamaa irra kan Rabbii dursanuuf jecha komii nama isaan komatee hin sodaatanu. Kun kenna Rabbii kan inni gabroota Isaa irraa abbaa fedheef kennuudha. Rabbiin abbaa tola guddaati. Nama tola Isaa haqa godhatu ni beeka; isaaf kenna. Nama isa haqa hin godhannes waan beekuuf isa hoongessa.

Rabbiin yeroma yahuudaa, nasaaraafi kaafiroota biroo jaalalloo godhachuu dhorgu nama Mu'uminoonni jaalalloo godhachuun dirqama ta'u ibse. Ni jedhe:

(55) Yahuudaan, nasaaraafi kaafiroonni biroos jaalalloo keessanii miti. Inumaa jaalalloofi tumsaan keessan Rabbiifi ergamaa Isaati; akkasumas Mu'uminoota warra salaata guutanii salaatan, Rabbiif of gadi qabanii zakaa qabeenya isaanii kennataniidha.

(56) Namni Rabbiin, ergamaa Isaatiifi Mu'uminoota tumsuudhaan jaalalloo godhate dhugumatti inni garee Rabbiiti. Gareen Rabbii immoo isaanuma qofatu injifatoodha. Rabbiin waan isaan tumsa ta'eef.

(57) Yaa warra Rabbitti amantanii ergamaa isaa hordoftan! Warra isin dura kitaaba fudhatan yahuudaa, nasaaraafi mushrikoota irraa isaan amantii keessanitti qishinanuufi isaan taphatan jaalalloo iccitii hin taasifatinaa. Yoo Mu'uminoota dhugaa taataniif waan Rabbiin jaalalloo godhachuu isin dhorge dhiisuudhaan Rabbiin sodaadhaa.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Aqiidaa 'walaa'aafi baraa'aa' kan Rabbiin, ergamaa Isaafi Mu'uminoota jaalachuufi warra kufrii jibbuufi jaalala isaanii dhiisuu irratti hundaa'a.
- Amala munaafiqootaa keessaa tokko diinota Rabbii jaalalloo godhachuudha.
- Amantii tumsuu keessatti gabaabbachuudhaan namni hanqise jijjiiramee kan biraa bakka buufamuu ni mala.
- Warra amantii Rabbitti qishinanu kan kaafirootaafi munaafiqoota irraa ta'an irraa dinniinuufi jaalallee isaan godhachuu irraa dhorguu.

وَإِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى ٱلصَّلَوٰةِ ٱتَّخَذُوهَا هُزُوًا وَلَعِبًا ۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ
لَّا يَعْقِلُونَ ﴿٥٨﴾ قُلْ يَٰٓأَهْلَ ٱلْكِتَٰبِ هَلْ تَنقِمُونَ مِنَّآ إِلَّآ أَنْ ءَامَنَّا
بِٱللَّهِ وَمَآ أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَآ أُنزِلَ مِن قَبْلُ وَأَنَّ أَكْثَرَكُمْ فَٰسِقُونَ ﴿٥٩﴾
قُلْ هَلْ أُنَبِّئُكُم بِشَرٍّ مِّن ذَٰلِكَ مَثُوبَةً عِندَ ٱللَّهِ ۚ مَن لَّعَنَهُ ٱللَّهُ وَغَضِبَ
عَلَيْهِ وَجَعَلَ مِنْهُمُ ٱلْقِرَدَةَ وَٱلْخَنَازِيرَ وَعَبَدَ ٱلطَّٰغُوتَ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ شَرٌّ
مَّكَانًا وَأَضَلُّ عَن سَوَآءِ ٱلسَّبِيلِ ﴿٦٠﴾ وَإِذَا جَآءُوكُمْ قَالُوٓا۟ ءَامَنَّا وَقَد
دَّخَلُوا۟ بِٱلْكُفْرِ وَهُمْ قَدْ خَرَجُوا۟ بِهِۦ ۚ وَٱللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا۟ يَكْتُمُونَ
﴿٦١﴾ وَتَرَىٰ كَثِيرًا مِّنْهُمْ يُسَٰرِعُونَ فِى ٱلْإِثْمِ وَٱلْعُدْوَٰنِ وَأَكْلِهِمُ
ٱلسُّحْتَ ۚ لَبِئْسَ مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿٦٢﴾ لَوْلَا يَنْهَىٰهُمُ ٱلرَّبَّٰنِيُّونَ
وَٱلْأَحْبَارُ عَن قَوْلِهِمُ ٱلْإِثْمَ وَأَكْلِهِمُ ٱلسُّحْتَ ۚ لَبِئْسَ مَا كَانُوا۟
يَصْنَعُونَ ﴿٦٣﴾ وَقَالَتِ ٱلْيَهُودُ يَدُ ٱللَّهِ مَغْلُولَةٌ ۚ غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ وَلُعِنُوا۟
بِمَا قَالُوا۟ ۘ بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ يُنفِقُ كَيْفَ يَشَآءُ ۚ وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا
مِّنْهُم مَّآ أُنزِلَ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ طُغْيَٰنًا وَكُفْرًا ۚ وَأَلْقَيْنَا بَيْنَهُمُ ٱلْعَدَٰوَةَ
وَٱلْبَغْضَآءَ إِلَىٰ يَوْمِ ٱلْقِيَٰمَةِ ۚ كُلَّمَآ أَوْقَدُوا۟ نَارًا لِّلْحَرْبِ أَطْفَأَهَا
ٱللَّهُ ۚ وَيَسْعَوْنَ فِى ٱلْأَرْضِ فَسَادًا ۚ وَٱللَّهُ لَا يُحِبُّ ٱلْمُفْسِدِينَ ﴿٦٤﴾

(58) Akkuma kana yeroo isin salaata ishee ibaadaa guddoo Rabbitti nama dhiheessituuf lallabdan ni qishinu tapha taasifatu. Kun sababa isaan ummata hiika ibaadaa Rabbiitiifi sharii'aa isaa kan inni karaa godhe hin beekneefi.

(59) Yaa ergamichaa! Warra abbootii kitaabaa qishinanuun 'sila Rabbitti amanuufi waan nurratti buufametti amanuu keenya, akkasumas waan warra nu duraa irratti buufametti amanuu keenyaafi baay'een keessan amantii Rabbii irraa fincilaa ta'uu amanuu keenya malee wanti isin haaloo nurraa bahattan ni jiraa?' jedhi. Wanti isin ittiin nu xinneessitan kun nuuf faaruudha; arrabaa miti.

(60) Yaa ergamichaa! 'Nama irra xiqqeeffamuufi arrabsamuuf malu, kan warra kanarra adabbii haqa godhatu isinitti himuu? Isaan abbootii keessan warra Rabbiin rahmata isaa irraa isaan fageesse, isaan irratti dallane, isaan jijjiiree jaldeessaafi booyyee isaan taasise akkasumas warra xaaguuta gabbaru taasiseedha' jedhi. Xaaguuta kan jedhamu waan jaalatee Rabbii gaditti gabbarame hunda qabata. Warri dubbataman kun Guyyaa Qiyaamaa irra hamtuu qubannaa qubatu. Karaa sirrii irraas akkaan jalloodha.

(61) Yaa Mu'uminootaa! Munaafiqoonni isaan irraa ta'an ogga isinitti dhufan iimaana isinitti mullifatu. Qabatamni jiru isaan ogga seenanuufi bahanu kufrii uffataniiru; isheerraa adda hin bahanu. Odoma isaan iimaana isiniif mullisaniiyyuu Rabbiin waan isaan dhokfatan ni beeka. Sanarratti isaan mindeessuuf jira.

(62) Yaa ergamichaa! Yahuudotaafi munaafiqoota baay'ee kan isaan yakka akka kijibaa, namoota biraa miidhuufi qabeenya isaanii haraamaan nyaachuudhaan daangaa taruu hojjachuu keessatti ariifatan argita. Wanti isaan hojjatan fokkateera.

(63) Matootiifi beektoleen jecha kijibaa, ragaa sobaafi qabeenya namaa dharaan nyaachuu isaan itti ariifatan irraa maaliif isaan hin dhorgine? Gochi matootiifi beektota isaanii warra hamaa kanarraa isaan hin dhorginee fokkateera.

(64) Yahuudonni yeroo rakkinniifi hoongeen isaan mudatu 'harki Rabbii qabeenya kennuu irraa sakaalamtuudha; waan isa bira jiru nurraa qabe' jedhan. Harki isaanii toltuufi qabeenya kennuu irraa sakaalamteetti. Jecha isaanii kanaan rahmata Rabbii irraa ari'amaniiru. Inumaa harki Rabbii toltuufi kennaan diriirtuudha. Akka fedhetti kenna. Ni ballisa; ni dhiphisa. Kan isatti dhiphisuufi isa dirqisiisu hin jiru. Wanti gara keetti buufame yaa ergamichaa! Yahuudaadhaaf daangaa taruufi ganuu malee homaa hin dabalu. Kunis sababa hisdii isaan irra jiranuuti. Jidduu garee yahuudaa jibbaafi diinummaa buufne. Hanguma isaan lolaaf walitti qabanii isheedhaaf qophaa'aniin yookiin ishee qabsiisuuf qophaa'aniin Rabbiin garee isaanii adda bittinneessee humna isaanii dhabamsiisa. Islaama balleessuuf jecha waan dachii irra balleessuun keessa jiru hunda hojjachuuf qabsaa'uu irraa hin gabaabbatanu. Rabbiin immoo badii hin jaalatu.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Yakka ummata isaa irratti callisuufi hamtuu isaanii isaaniif ibsuu dhabuudhaan beekaan arrabsameera.
- Naamuusni yahuudaan waa'ee Rabbii keessatti qaban badaa ta'uu; sunis isaantu Rabbiin harki isaa sakaalamaadha jedhan.
- Haala Rabbiin maluuf harka lamaan isaaf mirkaneessuutu jira.
- Wal dhabbiifi diinummaa sababa kufriifi jallina yahuudaa jidduu isaaniitti argame ibsuutu keessa jira.

وَلَوۡ أَنَّ أَهۡلَ ٱلۡكِتَٰبِ ءَامَنُواْ وَٱتَّقَوۡاْ لَكَفَّرۡنَا عَنۡهُمۡ
سَيِّـَٔاتِهِمۡ وَلَأَدۡخَلۡنَٰهُمۡ جَنَّٰتِ ٱلنَّعِيمِ ٦٥ وَلَوۡ أَنَّهُمۡ أَقَامُواْ
ٱلتَّوۡرَىٰةَ وَٱلۡإِنجِيلَ وَمَآ أُنزِلَ إِلَيۡهِم مِّن رَّبِّهِمۡ لَأَكَلُواْ
مِن فَوۡقِهِمۡ وَمِن تَحۡتِ أَرۡجُلِهِمۚ مِّنۡهُمۡ أُمَّةٞ مُّقۡتَصِدَةٞۖ
ثلاثة أرباع الحزب ١٢ وَكَثِيرٞ مِّنۡهُمۡ سَآءَ مَا يَعۡمَلُونَ ٦٦ ۞ يَٰٓأَيُّهَا ٱلرَّسُولُ
بَلِّغۡ مَآ أُنزِلَ إِلَيۡكَ مِن رَّبِّكَۖ وَإِن لَّمۡ تَفۡعَلۡ فَمَا بَلَّغۡتَ
رِسَالَتَهُۥۚ وَٱللَّهُ يَعۡصِمُكَ مِنَ ٱلنَّاسِۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهۡدِي ٱلۡقَوۡمَ
ٱلۡكَٰفِرِينَ ٦٧ قُلۡ يَٰٓأَهۡلَ ٱلۡكِتَٰبِ لَسۡتُمۡ عَلَىٰ شَيۡءٍ حَتَّىٰ
تُقِيمُواْ ٱلتَّوۡرَىٰةَ وَٱلۡإِنجِيلَ وَمَآ أُنزِلَ إِلَيۡكُم مِّن رَّبِّكُمۡۗ
وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرٗا مِّنۡهُم مَّآ أُنزِلَ إِلَيۡكَ مِن رَّبِّكَ طُغۡيَٰنٗا وَكُفۡرٗاۖ
فَلَا تَأۡسَ عَلَى ٱلۡقَوۡمِ ٱلۡكَٰفِرِينَ ٦٨ إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَٱلَّذِينَ
هَادُواْ وَٱلصَّٰبِـُٔونَ وَٱلنَّصَٰرَىٰ مَنۡ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِ
وَعَمِلَ صَٰلِحٗا فَلَا خَوۡفٌ عَلَيۡهِمۡ وَلَا هُمۡ يَحۡزَنُونَ ٦٩ لَقَدۡ أَخَذۡنَا
مِيثَٰقَ بَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ وَأَرۡسَلۡنَآ إِلَيۡهِمۡ رُسُلٗاۖ كُلَّمَا جَآءَهُمۡ رَسُولُۢ
بِمَا لَا تَهۡوَىٰٓ أَنفُسُهُمۡ فَرِيقٗا كَذَّبُواْ وَفَرِيقٗا يَقۡتُلُونَ ٧٠

(65) Yahuudonniifi nasaaronni odoo waan Muhammad (saw) fidee dhufetti amananii yakka irraa fagaachuudhaan Rabbiin sodaatanii silaa dilii isaan hojjatan odoma baay'ee ta'eeyyuu isaan irraa harcaafnee Guyyaa Qiyaamaa jannata qananii isaan seensifna. Qananii hin dhumne isa keessa jiruun qanani'u.

(66) Yahuudonni odoo waan Tawraatiin keessa jirutti nasaaraan immoo waan Injiiliin keessa jirutti hojjatanii ergasii hundi isaanii waan Qur'aana keessatti isaaniif buufametti hojjatanii silaa sababa soorataa rooba roobsuufi dachii irraa biqilchuudhaan isaaniifin laaffisa ture. Abbootii kitaabaa irraa kan jiddu gala ta'anii haqa irra gadi dhaabatantu jiru. Baay'een isaanii immoo sababa iimaana dhabuu isaanii wanti isaan hojjatan fokkateera.

(67) Yaa ergamichaa! Waan Rabbii kee biraa sirratti buufame hundaa himi. Homaa isarraa hin dhoksin. Yoo isarraa homa tokko dhoksite ati ergaa Rabbii keetii hin dhaqqabsiifne. (Ergamaan Rabbii waan dhaqqabsiisuutti ajajaman hundaa dhaqqabsiisaniiru. Namni waan faallaa kanaa dubbate kijiba guddaa Rabbirratti uumeera). Rabbiin har'a booda namoota sirraa tiksa. Hamtuu sirraan gahuu hin danda'anu. Ergaa dhaqqabsiisuu malee homaa sirra hin jiru. Rabbiin kaafiroota warra qajeeluma hin feene hin qajeelchu.

(68) Yaa ergamichaa! Yahuudaafi nasaaraadhaan 'hanga waan Tawraatiifi Injiiliin keessa jirutti hojjattanii Qur'aana isa isatti amanuudhaan maleetti iimaanni keessan hin guunnetti hojjattanutti amantii homaatti lakkaa'amu irra hin jirtanu' jedhi. Wanti Rabbii kee biraa gara keetti buufame baay'ee warra kitaaba kennamaniitiif jallina isaanii irratti jallina, kufrii isaanii irratti kufrii isaaniif dabala. Kun sababa hisdii isaan irra jiranuufi. Kaafiroota kana irratti hin gaddin. Mu'uminoonni warri si hordofan siif gahoodha.

(69) Mu'uminoonni, yahuudaan, Saabi'oonni warri garii nabiyyootaa hordofaniifi nasaaronni, namni isaan irraa Rabbiifi Guyyaa Qiyaamaatti amanee hojii gaarii hojjate waan fuulduratti isaan mudatuuf sodaan isaanirra hin jiru; qooda ad-dunyaa irraa waan isaan jala tareefis hin gaddanu.

(70) Banii Israa'iil dhaga'uufi ajajamuu irratti waadaa jabeeffamaa seensifnee turre. Waadaa isaanirratti qabame ni diigan. Waan ergamoonni isaanii ittiin dhufte diduun kan fedhiin isaanii isaan ajajju hordofan. Garii kijibsiisuun garii ajjeesan.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Waan Rabbiin buusetti hojjachuun dilii harcaasuuf, jannata seenuufi sooranni bal'achuudhaaf sababa.
- Ergaa ummataan gahuun fudhatama qabuufi itti gaafatamummaa jalaa nama baasu waan guutuu isaa bifa wahyii keessatti dhufeen dabarsame akka ta'e daa'ii qajeelchuutu keessa jira.
- Amantiin kamuu hanga abbaan isaa Rabbiin biraa ta'uu isaatiif ragaa fidutti fudhatama hin argatu.

وَحَسِبُوٓاْ أَلَّا تَكُونَ فِتۡنَةٞ فَعَمُواْ وَصَمُّواْ ثُمَّ تَابَ ٱللَّهُ عَلَيۡهِمۡ ثُمَّ
عَمُواْ وَصَمُّواْ كَثِيرٞ مِّنۡهُمۡۚ وَٱللَّهُ بَصِيرُۢ بِمَا يَعۡمَلُونَ ٧١
لَقَدۡ كَفَرَ ٱلَّذِينَ قَالُوٓاْ إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلۡمَسِيحُ ٱبۡنُ مَرۡيَمَۖ وَقَالَ ٱلۡمَسِيحُ
يَٰبَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمۡۖ إِنَّهُۥ مَن يُشۡرِكۡ
بِٱللَّهِ فَقَدۡ حَرَّمَ ٱللَّهُ عَلَيۡهِ ٱلۡجَنَّةَ وَمَأۡوَىٰهُ ٱلنَّارُۖ وَمَا
لِلظَّٰلِمِينَ مِنۡ أَنصَارٖ ٧٢ لَّقَدۡ كَفَرَ ٱلَّذِينَ قَالُوٓاْ إِنَّ ٱللَّهَ
ثَالِثُ ثَلَٰثَةٖۘ وَمَا مِنۡ إِلَٰهٍ إِلَّآ إِلَٰهٞ وَٰحِدٞۚ وَإِن لَّمۡ يَنتَهُواْ
عَمَّا يَقُولُونَ لَيَمَسَّنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ مِنۡهُمۡ عَذَابٌ أَلِيمٌ ٧٣
أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى ٱللَّهِ وَيَسۡتَغۡفِرُونَهُۥۚ وَٱللَّهُ غَفُورٞ رَّحِيمٞ ٧٤
مَّا ٱلۡمَسِيحُ ٱبۡنُ مَرۡيَمَ إِلَّا رَسُولٞ قَدۡ خَلَتۡ مِن قَبۡلِهِ ٱلرُّسُلُ وَأُمُّهُۥ
صِدِّيقَةٞۖ كَانَا يَأۡكُلَانِ ٱلطَّعَامَۗ ٱنظُرۡ كَيۡفَ نُبَيِّنُ لَهُمُ ٱلۡأٓيَٰتِ
ثُمَّ ٱنظُرۡ أَنَّىٰ يُؤۡفَكُونَ ٧٥ قُلۡ أَتَعۡبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا
يَمۡلِكُ لَكُمۡ ضَرّٗا وَلَا نَفۡعٗاۚ وَٱللَّهُ هُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلۡعَلِيمُ ٧٦ قُلۡ
يَٰٓأَهۡلَ ٱلۡكِتَٰبِ لَا تَغۡلُواْ فِي دِينِكُمۡ غَيۡرَ ٱلۡحَقِّ وَلَا تَتَّبِعُوٓاْ أَهۡوَآءَ
قَوۡمٖ قَدۡ ضَلُّواْ مِن قَبۡلُ وَأَضَلُّواْ كَثِيرٗا وَضَلُّواْ عَن سَوَآءِ ٱلسَّبِيلِ ٧٧

(71) Waadaa diiguu isaanii, nabiyyoota kijibsiisuufi ajjeesuu isaaniitiin miidhaan isaan irra hin ga'u se'an. Waan isaan hin yaadintu isaan mudate. Haqa irraa jaamaniiru; gara isaa hin qajeelanu. Dhageettii qeebaluu isa dhaga'uu irraas ni duudan. Ergasii Rabbiin tola Isaatiin tawbaa isaanii qeebale. Sana boodas haqa irraa jaaman. Dhaga'uu irraas ni duudan. Sun baay'ee isaanii mudate. Sana irratti isaan mindeessuuf jira.

(72) Nasaaraan warri Rabbiin Almasiih Iisaa ilma Maryam jedhan dhugumatti kafaraniiru. Waan gabbaramuu wanta Rabbiin malee jirutti hirkisaniif jecha. Almasiih ilma Maryam isaaniin jedhe: 'yaa Banii Israa'iil Rabbiin tokkicha gabbaraa; inni gooftaa kootiifi gooftaa keessani. Nuti isaaf gabricha ta'uu keessatti wal qixa. Namni waan biraa Rabbitti qindeesse Rabbiin jannata seenuu isarratti haraama godheera. Qubannaan isaa ibidda jahannami. Rabbiin biratti tumsaafi gargaaraan isaaf hin jiru. Adabbii isa eeggatu irraa wanti isa bilisa baasu hin jiru. '

(73) Nasaaraan warri 'Rabbiin waa sadii irraa walitti qabame. Isaanis: abbaa, ilmaafi hafuura qulqulluudha jedhan' dhugumatti kafaraniiru. Rabbiin jecha isaanii irraa ol ta'iinsa guddaa ol ta'eera. Rabbiin lakkoofsa baay'ee miti. Inni gabbaramaa tokkicha hiriyaa hin qabneedha. Yoo jecha fokkataa kana irraa hin dhorgamne adabbiin laalessaan isaan mudata.

(74) Warri kun jecha isaanii kana irraa tawbatanii gara Rabbii hin deebi'anii shirkii hojjatan irratti araarama Rabbirraa hin barbaadanuu? Rabbiin nama tawbateef dilii kamuu odoma kufrii ta'eeyyuu araaramaadha; Isaan mararfataadhas.

(75) Almasiih ilma Maryam ergamaa ergamoota keessaa tokko ta'e malee homaa miti. Duuti isaan qunname isas ni qunnama. Haati isaa Maryamaan dhugaa dubbachuufi dhugumeessuu baay'atti. Isaan lamaanuu nyaata nyaatu turan. Akkamumatti odoo nyaatatti haajomanuu gabbaramaa ta'u? Yaa ergamichaa! Akka nuti ragaa tokkummaa Rabbii ibsinuufi dhara isaan daangaa taranii gabbaramummaa waan Rabbiin malee jiruuf kennan dhabamsiisu ibsinu ilaalii xinxali. Isaan kana waliin aayatattii kana mormu. Sana boodas akkamitti akka isaan ragoolee iftuu tokkummaa Rabbii akeektu kanaa waliin haqa irraa deebifamanu ilaalii xinxali.

(76) Yaa ergamichaa! Kan isaan waan Rabbiin ala jiru gabbaran keessatti ragaa isaan irratti godhii 'waan bu'aa isiniif hin qabneefi midhaa isin irraa hin deebifne gabbartuu?' jedhi. Inni dadhabaadha. Rabbiin immoo dadhabina irraa qulqullaa'aadha. Rabbiin dubbii keessan dhaga'aadha; homaa isa jala hin taru. Gocha keessanis beekaadha; homaa isa jalaa hin dhokatu. Ishee irratti isin mindeessuuf jira.

(77) Yaa ergamichaa! Nasaarotaan 'waan ajajamtan keessatti haqa hordofuu irraa daangaa hin tarinaa. Waan kabajuu ajajamtan kan akka nabiyyootaa keessatti kabajaa daangaa hin dabarsinaa. Akkuma Iisaa ilma Maryamiin jettan gabbaramaadha jechuu amanuutti isin geessa. Kun immoo sababa abbootii keessan warra jajalloo namoota baay'ee jallisanii ofii isaaniitiifis jallatanitti hidhattaniifi' jedhi.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Nasaaronni ogga Iisaan gabbaramaadha jedhan kafaruu isaanii; dhara ta'uu ishee ibsuufi ishee irraa tawbachuutti waamuutu keessa jira.
- Almasiihiifi haati isaa nama ta'uudhaaf ragaan nyaata nyaachuufi waan isarraa argamus baasuu isaaniiti.
- Rakkoo dhorguufi bu'aa buusuu dadhabuun wantoonni baay'een amma gabbaramaaranu akka gabbaramuu haqa hin godhanne agarsiisa.
- Namoottan gaggaarii gabroota Rabbii keessatti daangaa taruu irraa dhorguunis jira.

لُعِنَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ مِنۢ بَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ عَلَىٰ لِسَانِ
دَاوُۥدَ وَعِيسَى ٱبۡنِ مَرۡيَمَۚ ذَٰلِكَ بِمَا عَصَواْ وَّكَانُواْ
يَعۡتَدُونَ ٧٨ كَانُواْ لَا يَتَنَاهَوۡنَ عَن مُّنكَرٖ فَعَلُوهُۚ
لَبِئۡسَ مَا كَانُواْ يَفۡعَلُونَ ٧٩ تَرَىٰ كَثِيرٗا مِّنۡهُمۡ
يَتَوَلَّوۡنَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْۚ لَبِئۡسَ مَا قَدَّمَتۡ لَهُمۡ
أَنفُسُهُمۡ أَن سَخِطَ ٱللَّهُ عَلَيۡهِمۡ وَفِي ٱلۡعَذَابِ هُمۡ
خَٰلِدُونَ ٨٠ وَلَوۡ كَانُواْ يُؤۡمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلنَّبِيِّ وَمَآ
أُنزِلَ إِلَيۡهِ مَا ٱتَّخَذُوهُمۡ أَوۡلِيَآءَ وَلَٰكِنَّ كَثِيرٗا
الجزء ٧ الحزب ١٣ مِّنۡهُمۡ فَٰسِقُونَ ٨١ ۞ لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ ٱلنَّاسِ عَدَٰوَةٗ
لِّلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱلۡيَهُودَ وَٱلَّذِينَ أَشۡرَكُواْۖ وَلَتَجِدَنَّ
أَقۡرَبَهُم مَّوَدَّةٗ لِّلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱلَّذِينَ قَالُوٓاْ إِنَّا نَصَٰرَىٰۚ
ذَٰلِكَ بِأَنَّ مِنۡهُمۡ قِسِّيسِينَ وَرُهۡبَانٗا وَأَنَّهُمۡ
لَا يَسۡتَكۡبِرُونَ ٨٢ وَإِذَا سَمِعُواْ مَآ أُنزِلَ إِلَى
ٱلرَّسُولِ تَرَىٰٓ أَعۡيُنَهُمۡ تَفِيضُ مِنَ ٱلدَّمۡعِ مِمَّا عَرَفُواْ
مِنَ ٱلۡحَقِّۖ يَقُولُونَ رَبَّنَآ ءَامَنَّا فَٱكۡتُبۡنَا مَعَ ٱلشَّٰهِدِينَ ٨٣

78 Rabbiin kaafiroota Banii Israa'iil irraa ta'an akka rahmata Isaa irraa kitaaba Isaa Daawuud irratti buuse, Zabuur, keessattiifi kitaaba Isaa kan Iisaa irratti buuse, Injiil, keessatti ari'e nutti hime. Sababni rahmata irraa ari'amaniif waan isaan yakka hojjataniifi daangaa taraniifi.

79 Gariin isaanii garii yakka raawwachuu hin dhorganu ture. Inumaayyuu gariin isaanii yakka isa cubbuu uuman dirreetti baasu. Kunis waan namni isaan dhorgu hin jirreefi. Hamtuu irraa dhorguu dhiisuun isaanii akkaan fokkateera.

80 Yaa ergamichaa! Baay'ee kaafiroota yahuudaa irraa ta'anii kana kan isaan kaafiroota jaalatanuufi gara isaanii daban, akkasumas siifi warra Rabbiin tokkoomsu kan diina godhatan argita. Kaafiroota jaalallee godhachuun isaan lubbuu isaaniitii dabarfatan akkaan fokkate. Isheen sababa dallansuu Rabbiitiifi ibidda seensifamanii ishee keessatti hafuuti. Yoomuu ishee irraa hin bahanu.

81 Yahuudonni kun odoo dhugumaan Rabbittiifi nabiyyiitti amananii silaa Mu'uminoota dhiisanii mushrikoota jaalalloo godhatanii gara isaanii hin dabanu turan. Isaan kaafiroota jaalalloo godhachuu dhorgamaniiru waan ta'eef. Garuu baay'een yahuudota kanaa ajaja Rabbiitiifi isaan buluu, Mu'uminoota jaalachuu irraa finciloodha.

82 Yaa ergamichaa! Mu'uminootaafi waan ati ittiin dhufteef akkaan kan diina ta'u yahuudota ta'uu argita. Kunis sababa jibbaa, hisdiifi boona qabanuufi. Warri sanama gabbaranuufi mushrikoonni biroos akkasuma isiniif diina. Warra sitti amananiifi waan ati ittiin dhufte jaalachuutti kan dhihaatan warra nasaaraa ofiin jedhan ta'uu argita. Sababni warri kun Mu'uminoota jaalachuutti dhihaataniif waan beektotaafi warri Rabbiin gabbaru isaan keessa jiruufi. Isaan of gadi qabus. Hin boonanu. Nama boonu qajeelumni gara qalbii isaa hin dhaqqabu.

83 Warri kun kan akka Najaashiifi sahaabota isaa qalbiin isaaniis laafaadha. Yeroma Qur'aana irraa waan buufame dhaga'anii haqa ta'uu isaa baran ni boo'an. Waan Iisaan ittiin dhufe waan beekanuuf 'yaa Rabbii keenya waan ati ergamaa kee Muhammad (saw) irratti buuftetti amanneerra; yaa Rabbii keenya ummata Muhammad (saw) ishee Guyyaa Qiyaamaa ummata hunda irratti ragaa taatuu waliin nu galmeessi' jedhu.

Waan keeyyattoota darban iraa fudhatamu:

- Gaariitti ajajuufi hamtuu irraa dhorguu dhiisuun waan abaarsaafi rahmata irraa ari'amuu hordofsiisu irraayi.
- Mallattoo iimaanaa keessaa tokko Rabbiif jecha jaalachuufi Isaa jecha jibbuudha.
- Diinota Rabbii jaalalloo godhachuun waan dallansuu Rabbii nama hordofsiiftu irraa isa tokko.
- Jibbaan Yahuudonniifi mushrikoonni muslimootaaf qaban cimaadha; faallaa kanaatiin gareen nasaaraa irraa taate kan sababa Islaamni haqa ta'uu baraniif jecha muslimoota jaalatan ni jiru.